

PATVIRTINTA

Lietuvos istorijos instituto direktoriaus

2025 m. vasario .. d. įsakymu Nr. ..

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

2024 M. VEIKLOS ATASKAITA

2025 m. vasario 26 d.

Vilnius

Turinys

Įvadas	3
Personalas	5
Moksliniai tyrimai	9
Tarptautiškumas	22
Doktorantūra	30
Mokslinių tyrimų sklaida	32
Mokslo infrastruktūra	39
Finansai	43
Pabaigos žodis	47
Lietuvos istorijos instituto mokslininkų svarbiausios publikacijos 2024 m.	49

Įvadas

Apžvelgiant Lietuvos istorijos instituto (toliau – Institutas) veiklą 2024 m. tenka kalbėti apie sudėtingą aplinkybių visumą, dariusią įtaką tiek įstaigos, tiek Institute dirbančių mokslininkų situacijai bei jų veiklai.

Ką tik paminėtos aplinkybių visumos susiklostymą daugiausia lemia Rusijos Federacijos sukelta saugumo krizė, kurios padarinius jaučia Europos Sąjunga (toliau – ES) ir Lietuva. Ši krizė kuria daugybinius iššūkius Bendrijai priklausančių šalių ir Lietuvos valstybės politinio, visuomeninio, ekonominio, kultūrinio gyvenimo sferose. O šie iššūkiai bei jų nulemti procesai paprastai tiek tarptautiniu, tiek nacionaliniu lygmeniu daro įtaką istorijos politiką formuojančių mechanizmų veiklai, palieka žymių istorinės kultūros lauke, skatina pokyčius mokslo politikoje. Svarbiu faktoriumi, ilgalaikėje perspektyvoje galinčiu turėti įtakos Instituto veiklai bei situacijai, tapo pokyčiai Instituto administracijoje. 2024 m. pasikeitė Lietuvos istorijos instituto direktorius, du pavaduotojai.

Pokyčiai įvyko antroje metų pusėje. Dėl to suprantama, kad čia pristatomi Instituto veiklai įtakos daugiau turėjo senosios administracijos veiksmai.

Nepaisant fragmentiškai aptartų iššūkių bei įtampų židinių ES ir Lietuvoje, taip pat pokyčių įstaigos administracijoje, 2024 metai Institutui buvo palyginti ramūs ir darbingi.

Sklandų darbą lėmė tai, kad nebuvo radikalių Lietuvos valstybės mokslo politikos reformų, įstaigos finansinė padėtis buvo stabili bei iš esmės Institute nuosekliai vyko mokslo tiriamasis darbas. 2024 m. Institutui buvo skirtas 5468,8 tūkst. eurų biudžetinis finansavimas (lyginant su 2023 m., įstaigos biudžetinis finansavimas didėjo 1098,8 tūkst. eurų). Ataskaitiniais metais įgyvendinant 27 Lietuvos Mokslo Tarybos (toliau – LMT) projektus, Institutas panaudojo 623,5 tūkst. eurų (lyginant su 2023 m., panaudota 149,9 tūkst. eurų daugiau).

Instituto mokslo darbuotojų ir tyrėjų vidutinis darbo užmokestis didėjo 28,8 proc. ir buvo 3 630,30 Eur (2023 m. vidutinis darbo užmokestis buvo 2 817,26 Eur).

Finansinė įstaigos padėtis leido įgyvendinti personalo atnaujinimo politiką. 2024 m. Instituto kolektyvas pasipildė 3 mokslo darbuotojais.

2024 m. Institutas vykdė 10 mokslo programų. Iš jų 6 buvo ilgalaikės Instituto mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros programos bei 4 Instituto programos.

2024 m. užbaigta vykdyti ir dar viena tiek akademinio, tiek visuomeninio požiūriu svarbi Instituto programa – *Vilniaus istorija. Tyrimai*, nes 2023–2024 m. išleisti trys *Vilniaus istorijos* sintezės tomai. Institutas, bendradarbiaudamas su *15min* žiniasklaidos grupe, pradėjo įgyvendinti

ambicingą mokslo sklaidos projektą, susijusį su *Vilniaus istorijos* tyrimų rezultatų pristatymu visuomenei. Šis darbas bus tęsiamas ir 2025 m.

2024 m. buvo sėkmingi įgyvendinant projektus, teikiant naujas paraiškas remiantis LMT kvietimais ir pritraukiant lėšų moksliniams tyrimams bei jų sklaidai. Ataskaitiniais metais buvo vykdomi 27 LMT finansuoti projektai.

2024 m. buvo atlikti svarbūs Instituto mokslo infrastruktūros atnaujinimo darbai, įgyvendinant tris – dr. Gyčio Piličiausko, Sauliaus Sarcevičiaus ir dr. Sauliaus Grybkausko – projektus. Remiantis šiais projektais, mokslo infrastruktūrai plėtoti pirкта archeologams būtina įranga ir aparatūra, skirta skaitmeninimo darbams.

Šie 2024 m. atlikti mokslo infrastruktūros atnaujinimo darbai yra svarbus žingsnis siekiant įgyvendinti strateginį tikslą – Institute artimiausiu metu įkurti archeometrijos laboratoriją bei pradėti įgyvendinti Instituto išteklių skaitmenizavimą ir skaitmeninės humanitarikos projektus.

2024 m. Instituto veiklos apibendrinimas ir kartu susiklosčiusių tendencijų vertinimas naujai Instituto administracijai tampa paskata kurti pokyčių programą. Imtis šių veiksmų skatina ir ŠMSM 2024 m. lapkričio 14 d. atsiųstas lūkesčių laiškas, kuriame formuluojami uždaviniai Instituto vadovybei bei šioje įstaigoje dirbantiems mokslininkams trumpalaikės ir ilgalaikės perspektyvos požiūriu.

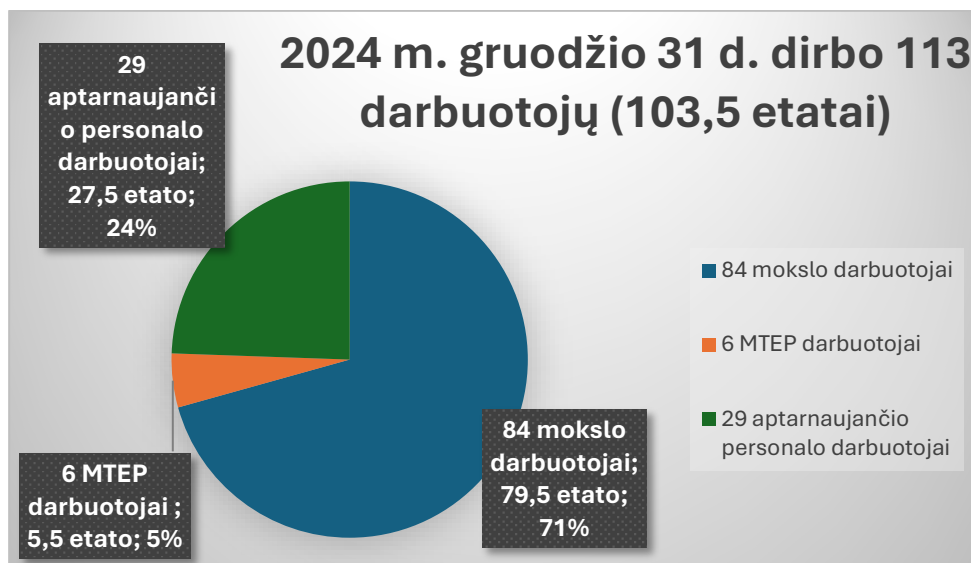
Plačiau apie planuojamas veiklas, susijusias su pokyčiais, – Pabaigos žodyje.

Pagal rezultatus, kurie konkrečiai apibūdinami šios ataskaitos skyriuose, strateginių tikslų 2024 m. užduotys iš esmės įgyvendintos. Pavyko įvykdyti ne tik strategines metų užduotis, bet ir atlikti įvairius neplanuotus darbus, kurių prireikė dėl politinių, visuomeninių ar grynai mokslinių aplinkybių.

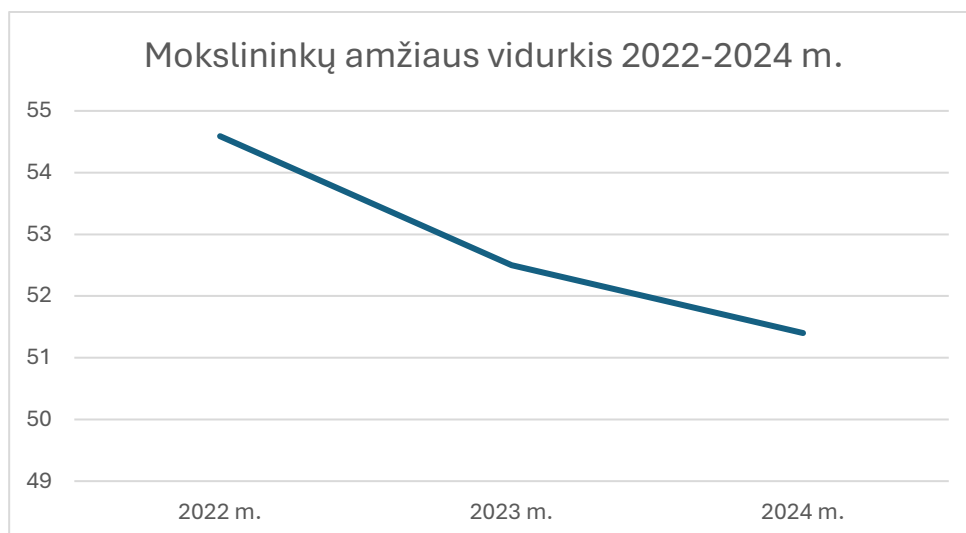
Sėkminga Instituto veikla 2024 m. – visų Instituto darbuotojų nuopelnas.

Personalas

2024 m. gruodžio 31 d. Lietuvos istorijos institute dirbo 113 darbuotojų (103,5 etatai), iš jų – 84 mokslo darbuotojai (79,5 etato), 6 MTEP darbuotojai (5,5 etato), 29 aptarnaujančio personalo darbuotojai (27,5 etato). 2024 m. gruodžio 31 d. institute studijavo 34 doktorantai, iš jų – 29 istorijos ir archeologijos mokslo krypties ir 5 etnologijos mokslo krypties. 2024 m. kolektyvas pasipildė 6 naujais darbuotojais (iš jų 3 mokslo darbuotojai priimti su galimybe sutartį pratęsti 1 metams).

Bendras instituto mokslininkų amžiaus vidurkis, palyginti su praėjusiais metais, sumažėjo ir vidutiniškai buvo 51,4 metų. Pažymėtina, kad mokslininkų amžiaus vidurkis nuosekliai mažėja treji metai iš eilės.

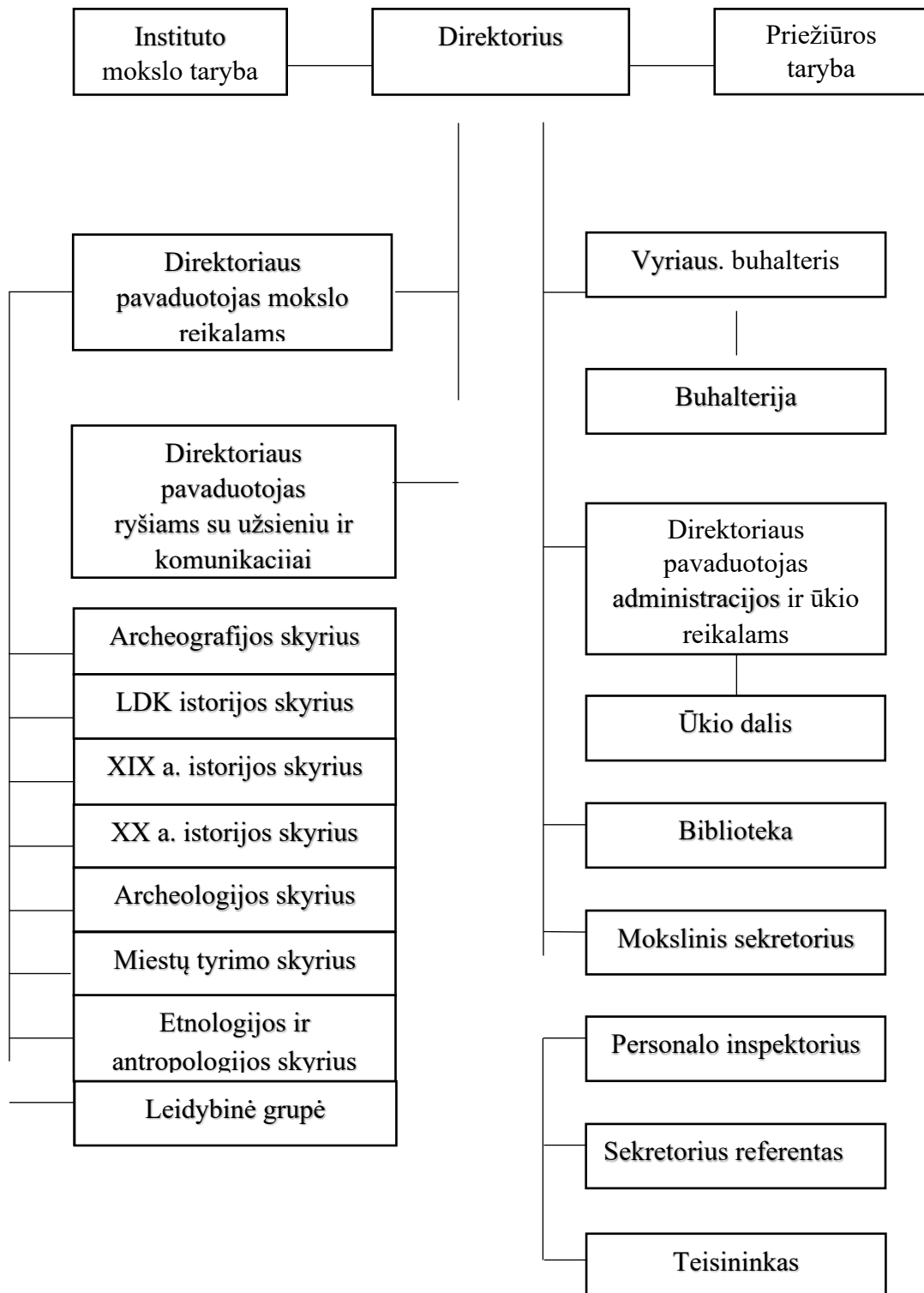

2024 m. pasikeitus pareiginės algos baziniam dydžiui 1 785,4 Eur (2023 m. jis buvo 186 Eur) Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatymas (2023-05-25 Nr. XIV-2011) ir padidėjus mokslo darbuotojų ir tyrėjų pareiginės algos koeficientams 10 proc. nuo 2024 m. sausio 1 d. ir dar 18,7 proc. – nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. (Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 721, 73, 753, 77, 85 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 641 straipsniu įstatymo Nr. XIV-1257 24, 29 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 241 straipsniu įstatymas 2023 m. lapkričio 21 d. Nr. XIV-2275), Lietuvos istorijos instituto **visų darbuotojų vidutinis darbo užmokestis** padidėjo ir buvo 3 495,49 Eur (2023 m. vidutinis darbo užmokestis buvo 2 606,78 Eur). Mokslo darbuotojų ir tyrėjų vidutinis darbo užmokestis didėjo 28,8 proc. ir buvo 3 630,30 Eur (2023 m. vidutinis darbo užmokestis buvo 2 817,26 Eur), kitų instituto darbuotojų (administracijos, Leidybinės grupės, Bibliotekos, Ūkio dalies, mokslo skyrių laborantų) vidutinis darbo užmokestis padidėjo 23,7 proc. ir buvo 2 900,52 Eur (2023 m. – 2 343,70 EUR).

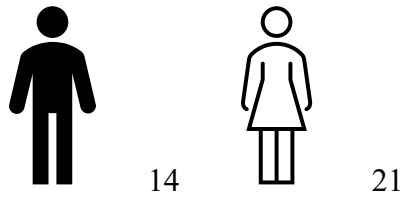
2024 m. VDU / mėn.

Vyriausiasis mokslo darbuotojas	5 684,99 EUR
Vyresnysis mokslo darbuotojas	4 220,86 EUR
Mokslo darbuotojas	3 040,43 EUR
Jaunesnysis mokslo darbuotojas	2 497,23 EUR
Tyrėjas–archeografas	2 602,21 EUR

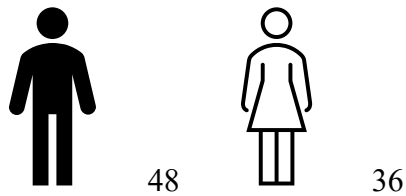
2024 m. Lietuvos istorijos instituto struktūra nesikeitė. Toliau pateikiama aktuali Instituto struktūros schema.

Darbuotojų specialistų pasiskirstymas pagal lytį

Mokslo darbuotojų pasiskirstymas pagal lytį

Lietuvos istorijos institutas, siekdamas prisidėti prie valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2050“ įvardinto tikslo – kurti sumanią Lietuvos visuomenę, taip pat skatindamas instituto bendruomenėje pagarbą ir pasitikėjimą vienas kitu bei visų lygias galimybes, 2024 m. rugpjūčio 29 d. patvirtino Lyčių lygybės planą 2024–2027 m., kuriame numatyta nuosekliai stiprinti lyčių lygybės politiką bei siekti tolygaus lyčių atstovavimo priimant sprendimus. Pažymėtina, kad kai kuriose srityse jau dabar lyčių lygybės principas yra įgyvendintas, pvz., Lietuvos istorijos instituto Etikos komitete dirbo 4 moterys ir 3 vyrai. Kaip matyti iš anksčiau pateiktų schemų, mokslo darbuotojų kategorijoje didesnė darbuotojų dalis yra vyrai, o nemokslo darbuotojų kategorijoje daugiau moterų.

Moksliniai tyrimai

Mokslo programos

2024 m. mokslinė veikla buvo plėtojama remiantis instituto mokslo veiklos kryptimis, įtvirtintomis instituto įstatuose. *Fundamentinių tyrimų srityje*: 1. Lietuvos visuomenės ir valstybės raida iki XXI a. pradžios (istorija, istoriografija, pagalbiniai istorijos mokslai ir kt.). 2. Lietuvos archeologija, proistorės tyrimai. 3. Lietuvos etnologija: etnologiniai ir antropologiniai tyrimai. *Taikomųjų tyrimų srityje*: 1. Lietuvos istorijos šaltinių (Lietuvos Metrikos ir kitų) tyrimas ir skelbimas. 2. Lietuvos miestų atsiradimas ir raida (istorija ir archeologija).

Lietuvos istorijos institutas 2024 m. vykdė 10 mokslo programų. Iš jų 6 buvo ilgalaikės LII mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros programos, patvirtintos 2022 m. balandžio 19 d. LR Švietimo, mokslo ir sporto ministrės įsakymu:

- ✚ Žmogus ir gyvensena priešistorinių ir ankstyvųjų istorinių laikų Lietuvoje: tęstinumas ir kaita (vadovas dr. Laurynas Kurila);
- ✚ Lietuvos (LDK) valstybingumo istorinė raida Europos kontekste (XIII–XVIII a.) (vadovė dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė);
- ✚ Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos šaltinių tekstai, kontekstai ir interpretacijos (vadovas dr. Robertas Jurgaitis);
- ✚ Nuo asmens prie bendruomenės: Lietuvos Metrikos ir kitų reikšmingų LDK istorijos šaltinių tyrimai (vadovas dr. Andrej Ryčkov, nuo 2024 m. spalio 14 d. laikinasis vadovas dr. Darius Antanavičius);
- ✚ Konflikto genealogija modernėjančioje visuomenėje. Lietuvos atvejis (XIX–XX a.) (vadovas dr. Darius Staliūnas);
- ✚ Tautinė ir / ar klasinė tapatybė XX a. Lietuvoje: nuo politinių trajektorijų iki asmeninių išgyvenimų (vadovas dr. Saulius Grybkauskas).

Šalia ilgalaikių programų 2024 m. institutas vykdė 4 Instituto programas, patvirtintas 2022 m. balandžio 27 d. LII Mokslo tarybos nutarimu:

- ✚ Krizių iššūkiai: bendruomeniškumas palyginamuoju požiūriu (vadovė dr. Vida Savoniakaitė);
- ✚ Lietuvos užsienio politika ir diplomatija XX a.: problemos ir iššūkiai (vadovas dr. Algimantas Kasparavičius);
- ✚ Lietuvos istorija ir kultūra per pagalbinių istorijos mokslų prizmę (vadovė dr. Rūta Čapaitė);

✚ **Vilniaus miesto raida: gyventojų bendruomenės, miesto plėtra, ūkis ir savivalda**
(vadovas dr. Mindaugas Klovas).

2024 m. ilgalaikėse programose dirbo 54 tyrėjai (41,18 etato) ir Instituto programose – 23 tyrėjai (20,32 etato).

2024 m. užbaigta vykdyti ir dar viena tiek akademinio, tiek visuomeninio požiūriu svarbi Instituto programa – *Vilniaus istorija. Tyrimai*, nes 2023–2024 m. išleisti trys *Vilniaus istorijos* sintezės tomai. Be to, 8 mokslininkai ir kiti tyrėjai (7,25 etato) dirbo pagal individualias tyrimų temas, nepatenkančias į mokslo programas, – tai daugiausia naujai priimti ar terminuotas darbo sutartis turintys užsienio šalių mokslininkai. Dar 4 mokslininkai savo pradėtus tyrimus baigė vykdyti autorinių sutarčių pagrindu.

Instituto mokslininkai savo tyrimus vykdė dviem pagrindinėmis mokslinių tyrimų kryptimis – istorijos ir archeologijos (H 005) ir etnologijos (H 006). 2023 m. vykusio tarptautinio palyginamojo išorinio vertinimo ekspertizė atskleidė esant skirtingą kokybinį šių dviejų mokslo krypčių tyrimų lygį. Institute vykdomi istorijos ir archeologijos tyrimai įvertinti aukščiausiu balu. Toks vertinimas Institutą įtvirtino tarp stipriausių Lietuvos humanitarikos centrų. O etnologijos krypties moksliniai tyrimai buvo įvertinti patenkinamai. 2024 m. Instituto direkcija tęsė veiksmus, galinčius ateityje sudaryti prielaidas kokybinėms permainoms, susijusioms su Etnologijos ir antropologijos skyriuje vykdomais moksliniais tyrimais.

Pagal Instituto įstatuose įtvirtintas mokslinių tyrimų kryptis tema „Lietuvos visuomenės ir valstybės raida iki XXI a. pradžios (istorija, istoriografija, pagalbiniai istorijos mokslai ir kt.)“ savo tyrimus vykdė dauguma Instituto mokslininkų ir tyrėjų – 49 mokslininkai ir kiti tyrėjai (46,1 etato). Kitas tyrimų kryptis „Lietuvos archeologija, proistorės tyrimai“, „Lietuvos etnologija: etnologiniai ir antropologiniai tyrimai“, „Lietuvos istorijos šaltinių (Lietuvos Metrikos ir kitų) tyrimas ir skelbimas“ bei „Lietuvos miestų atsiradimas ir raida (istorija ir archeologija)“ vykdančios mokslininkai pasiskirstė beveik tolygiai – nuo 8 iki 10 mokslininkų ir kitų tyrėjų (nuo 6,7 iki 9,45 etato).

Mokslininkų ir kitų tyrėjų pasiskirstymas pagal Lietuvos istorijos instituto vykdomas tyrimų kryptis

Mokslinių tyrimų kryptis	Mokslininkų ir kitų tyrėjų skaičius*	Mokslininkų ir kitų tyrėjų etatai
Lietuvos visuomenės ir valstybės raida iki XXI a. pradžios (istorija,	49	46,1

istoriografija, pagalbinių istorijos mokslai ir kt.)		
Lietuvos archeologija, proistorės tyrimai	8	8
Lietuvos etnologija: etnologiniai ir antropologiniai tyrimai	8	8
Lietuvos istorijos šaltinių (Lietuvos Metrikos ir kitų) tyrimas ir skelbimas	10	9,45
Lietuvos miestų atsiradimas ir raida (istorija ir archeologija)	8	6,7

*Dalis mokslininkų ir kitų tyrėjų vykdė ne vienos krypties tyrimus.

Publikacijos

2024 m. nepavyko išvengti vykdomų mokslo programų periodiškumo įtakos mokslinių tyrimų rezultatų publikavimui, visų pirma stambioms publikacijoms. Įpusėjus visų programų įgyvendinimui, vis dar mažai baigiama ir spaudai parengiama stambių darbų, todėl publikuojami arba pagal jau įgyvendintas mokslo programas parengti darbai, arba projektų rezultatai bei disertacijų pagrindu parengtos monografijos. Institute įgyvendinamų programų trukmės vienalaikiškumas, vienoda jų pradžia ir pabaiga prisideda prie mokslo publikacijų skaičiaus svyravimų. Kita vertus, nedidelis įgyvendinamų mokslo tyrimų projektų skaičius taip pat lemia negausų stambių publikacijų derlių. 2024 m. paskelbtos **7 monografijos ir 1 sintezės tomas**, 2023 m. buvo paskelbtos 7 monografijos ir 2 sintezės tomai, o 2022 m. – 14 monografijų.

Ataskaitiniais metais vėluojantis pasirodė autorių kolektyvo parengtas *Vilniaus istorijos* 1-asis tomas, ilgai rengta Vytauto Tumėno monografija *Erotinė lietuvių tekstilės semantika: vietiniai ir tarpkultūriniai kontekstai* ir net keturios disertacijų pagrindu parengtos išplėtotos monografijos. Tarp jų didelio visuomenės ir žiniasklaidos susidomėjimo sulaukusi dr. Ievos Balčiūnės knyga *Augintiniai. Atsikratymas vaikais sovietmečio Lietuvoje* (leidykla „Aukso žuvis“), archeologo Vytenio Podėno monografija *Įtvirtintų gyvenviečių bendruomenės Rytų Baltijos regione 1100–400 cal BC*. ir net du Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijai skirti darbai: dr. Antoni'o K. Urmański'o *Zaberezinskiai. Rimvydo palikuonys XV–XVI amžiaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdančiajame elite* ir dr. Andriaus Jurkevičiaus *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės siaurės rytinių*

regionų valdžios elitai (XIII a.–XIV a. sandūra–1579 m.), t. 1: *Polocko ir Vitebsko žemių valdžios elitai*. Visos šios monografijos yra tvirta jaunųjų mokslininkų paraiška imtis tolesnių tyrimų.

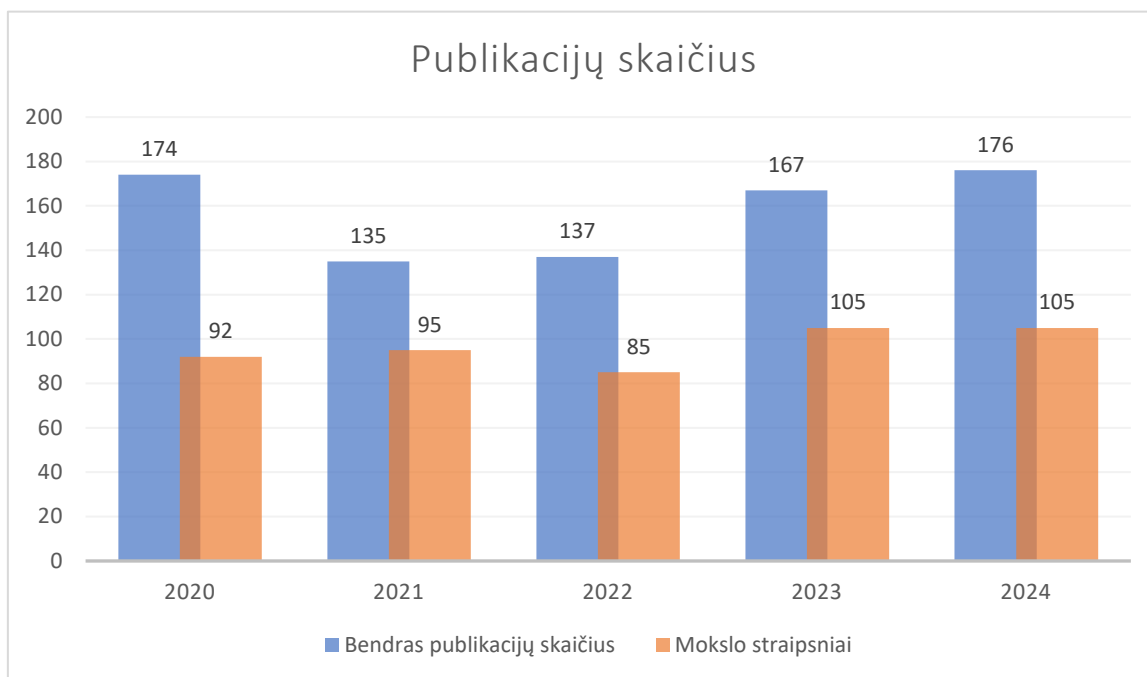
Skaičiuojant bei vertinant 2024 m. pasirodžiusias Instituto mokslininkų publikacijas nereikėtų pamiršti ir kitose Lietuvos bei užsienio leidyklose išleistų kolektyvinių monografijų: dr. Darius Baronas su prof. Williamu Urbanu publikavo monografiją *The Teutonic Knights Strike East: The 14th Century Crusades in Lithuania and Rus'* (Barnsley: Greenhill Books, 2024), dr. Tomas Baranauskas su bendraautoriais parengė *Melno taikos fenomenas – Sūduvos saugumo raida: monografija, skirta Melno taikos sutarties 600 metų sukakčiai* (Mykolo Romerio universitetas. Viešojo saugumo akademija; Vilkaviškio turizmo ir verslo informacijos centras; atsakingasis redaktorius Vytautas Šlapkauskas; Vilnius: Mykolo Romerio universitetas; Marijampolė: Idėja plus, 2023).

Kiek stabilesnė situacija yra **šaltinių publikavimo** srityje. 2024 m. publikuoti 8 šaltinių rinkiniai, dalis jų parengta įgyvendinamų mokslo programų pagrindu. Pirmiausia tai dr. Dariaus Antanavičiaus parengta *Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 280 (1586, 1589) 66-oji Teismų bylų knyga*. Pagal įgyvendinamą programą išleistas ir dr. Jono Drungilo parengtas 10-asis Lietuvos magdeburginių miestų privilegijų ir aktų tomas, skirtas Šeduvai. Prie pabaigos einant, didžiulį ir sudėtingą projektą liudija ir praėjusiais metais išleistas dr. Ingės Lukšaitės sudarytas ir su bendradarbiais parengtas Mato Pretorijaus *Prūsijos įdomybės arba Prūsijos regykla* 6-asis tomas. Ataskaitiniais metais dienos šviesą išvydo ir pagal ankstesnę programą dr. Aldonos Prašmantaitės parengta šaltinio publikacija *Pranciškus Ksaveras Mykolas Bohušas, Vilniaus švietimo apygardos mokyklų 1803 metų generalinės vizitacijos raportas*, taip pat ukrainiečio istoriko dr. Dmitrijaus Vashchuko bendradarbiaujant su dr. Andrejumi Ryčkovu parengta dar viena Lietuvos Metrikos publikacija *Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 271 (1568–1579 m.)*, 57-oji *Teismų bylų knyga*. Vienintelis įgyvendinant LMT finansuojamą projektą 2024 m. paskelbtas darbas yra tęsiama Merkinės seniūno Antano Kazimiero Sapiegos dienoraščio publikacija, šįkart skirta 1730–1733 m. Projektą įgyvendino ir publikaciją parengė dr. Jolita Sarcevičienė.

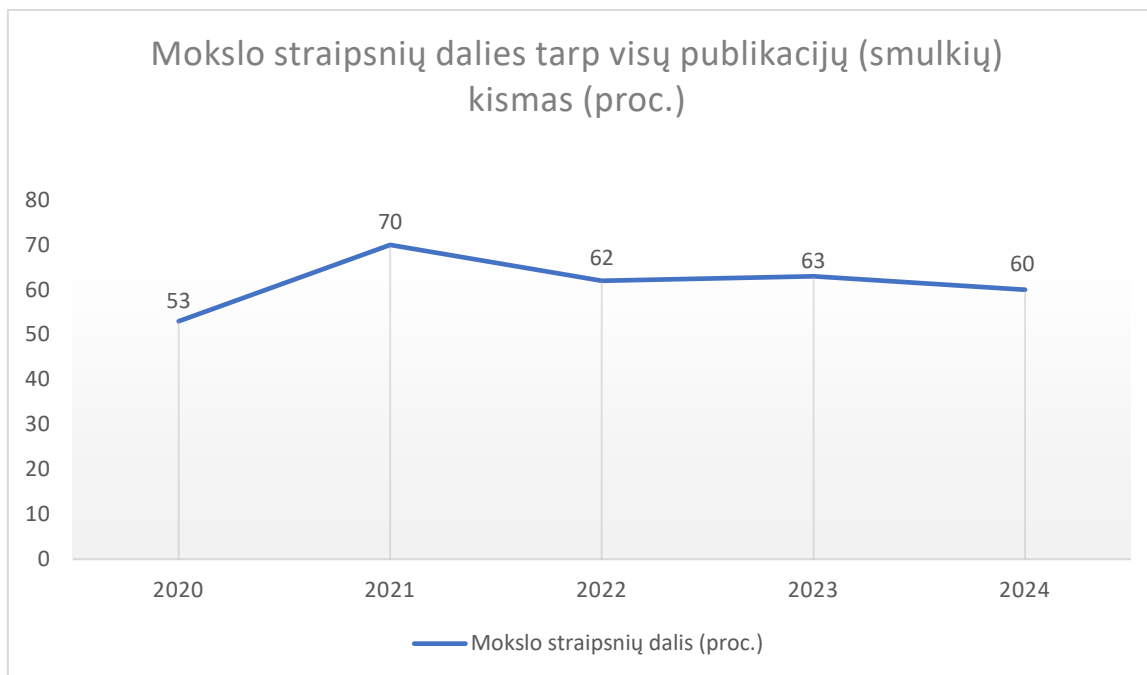
Be paminėtų monografijų ir šaltinių publikacijų, instituto mokslininkai 2024 m. sudarė ir paskelbė du mokslinių straipsnių rinkinius. Tai dr. Ryčio Jonaičio ir dr. Irmos Kaplūnaitės rūpesčiu sudarytas straipsnių rinkinys *From Paganism to Christianity. Burial rites during the transition period* ir Rūtos Čapaitės sudarytas rinkinys *Joachimas Lelevelis ir pagalbinių istorijos mokslų praeitis, dabartis, ateitis*. Abu straipsnių rinkiniai parengti konferencijose skaitytų pranešimų pagrindu. Kaip ir kasmet, pasirodė eilinė 6-oji mokslo populiarinimo leidinio *Pasakojimai apie Vilnių ir vilniečius* knygelė (sudarytoja dr. Zita Medišauskienė). Informacija apie naujausius Lietuvos Metrikos tomus paskelbta *Lietuvos Metrikos naujienose* lietuvių ir anglų kalbomis. Institutas išleido visų savo žurnalų

ir tęstinių leidinių numerius ir po nedidelės pertraukos – *Istorijos šaltinių tyrimų* 8-ą tomą. (Instituto 2024 m. išleistų leidinių sąrašas pridedamas ataskaitos gale.)

Greta monografijų, sintezių ir šaltinių publikacijų, Instituto mokslininkai 2024 m. mokslinių tyrimų rezultatus paskelbė ir 176 kitose publikacijose – straipsniuose, recenzijose, mažose šaltinių ar sklaidos publikacijose. Tarp jų 105 straipsniai recenzuotuose periodiniuose, tęstiniuose ar vienkartinuose leidiniuose, tai sudaro 60 proc. visų publikacijų. Bendras šių publikacijų skaičius yra labai artimas buvusiam 2023 m. (167 publikacijos) ir 2020 m. (174). Tuo tarpu mokslinių straipsnių paskelbta tiek pat kaip ir 2023 m. (105), bet kartu daugiau nei 2020–2022 m.

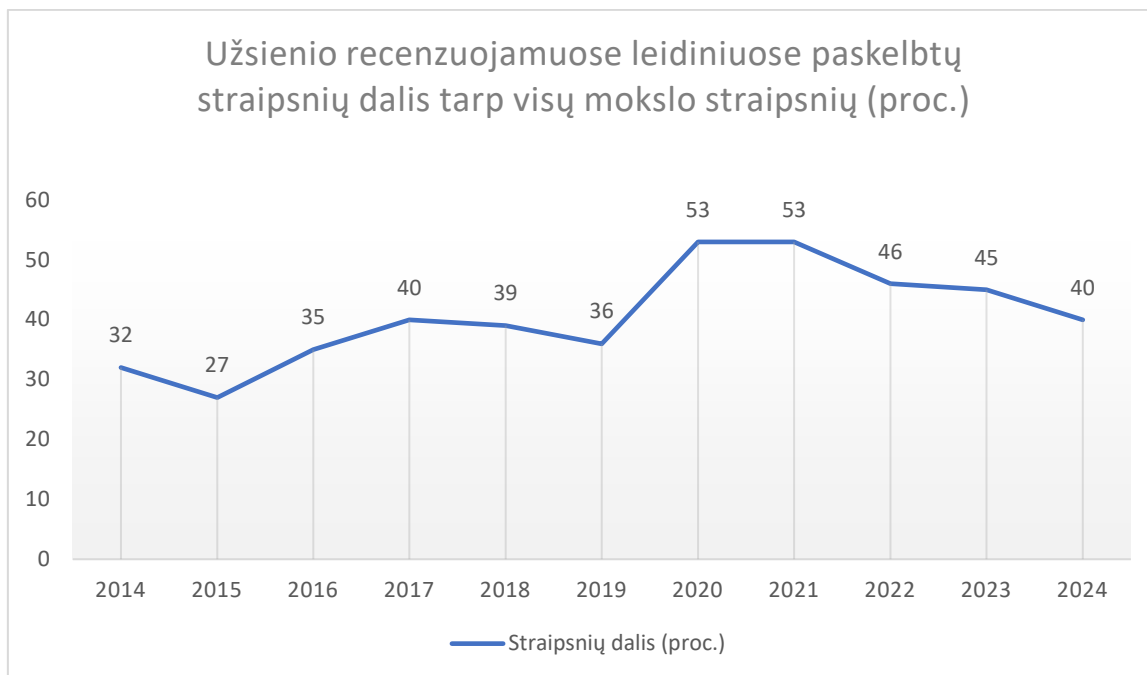
Vis dėlto santykinė recenzuotų mokslinių straipsnių dalis (60 proc.) tarp šių publikacijų yra gana nedidelė. Nors bendras mažesnių publikacijų ir mokslo straipsnių skaičius antrus metus yra stabilus, nerimauti verčia faktas, kad pastaraisiais metais didėjant mokslininkų skaičiui, šis didėjimas neturi įtakos publikacijų skaičiui.

Į tarptautinį mokslinį gyvenimą Instituto mokslininkai yra įsitraukę įvairiais būdais: mokslinių straipsnių publikacijomis užsienio leidiniuose, dalyvaudami tarptautinėse konferencijose užsienio šalyse ir Lietuvoje, patys rengdami tarptautines konferencijas, skaitydami paskaitas užsienio mokslo institucijose, dalyvaudami užsienio leidinių redakcinėse kolegijose, moksliniuose tinkluose ir organizacijose, dirbdami ekspertais užsienio institucijose, dalyvaudami projektuose ir kitais būdais. Horizontaliuoju Lietuvos istorijos instituto veiklos principu paversti tarptautiškumą skatina ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos institutui suformuluoti lūkesčiai.

2024 m. užsienio šalių mokslo leidiniuose buvo paskelbta 40 straipsnių, tai sudaro 38,1 proc. visų paskelbtų mokslo straipsnių. Tenka konstatuoti, kad pagal užsienio publikacijų skaičių praėjusieji metai nebuvo sėkmingi – tiek absoliutus publikacijų skaičius, tiek jų dalis tarp visų mokslinių straipsnių yra mažesnis už 2023 m. rodiklius, o santykinė užsienio publikacijų dalis yra mažiausia nuo 2019 m., kai siekė 36 proc.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos siekiamų tikslų ir keliamų lūkesčių Institutui laiške įvardinta siekiamybė užsienyje paskelbti ne mažiau kaip 45 proc. mokslinių straipsnių yra įveikiama, tai rodo ir 2020–2021 m. rezultatai, kai tokie straipsniai sudarė net 53 proc. paskelbtų straipsnių.

Ne mažiau aktuali problema tebėra užsienio mokslo leidyklose išleistos monografijos ar studijos. Apžvelgdami 2024 m. mokslo rezultatus negalime pasigirti užsienio leidyklose išleistomis knygomis, nors Instituto mokslininkai šiuo metu, bendradarbiaudami su tokiomis leidyklomis, rengia straipsnių rinkinius. Pasidžiaugti galime jau minėta dr. Dariaus Barono bendraautoryste su žinomu kryžiaus žygių Pabaltijyje tyrėju prof. Williamu Urbanu knygoje *The Teutonic Knights Strike East: The 14th Century Crusades in Lithuania and Rus'* (Barnsley: Greenhill Books, 2024). Be to, į lenkų kalbą buvo išverstas ir Lenkijoje išleistas dviejų šalių mokslininkų dr. Algimanto Kasparavičiaus ir dr. Paweło Liberės parengtas dokumentų rinkinys *Stosunki dyplomatyczne między Polską a Litwą 1938–1940. Zbiór dokumentów*, kurį lietuvių kalba institutas išleido 2013 m. Tarptautinį instituto mokslininkų bendradarbiavimą liudija ir ukrainiečio istoriko dr. D. Vashchuko bei Lietuvos mokslininko dr. A. Ryčkovo parengto *Lietuvos Metrikos* tomo publikavimas.

2024 m. pabaigoje Lietuvos istorijos instituto mokslininkų bendruomenę pasiekė džiugi žinia, kad Lietuvos istorijos instituto mokslininkų dr. Dariaus Staliūno ir dr. Violetos Davoliūtės (kartu su prof. Bradley Woodworth) sudaryta knyga *Ethnic relations in the Baltic Reconsidered* gavo AABS (*The Association for the Advancement of Baltic Studies*) paramą knygos publikacijai. Knygą 2025 m. numato išleisti CEU Press leidykla, o šios paramos dėka ji bus atviros prieigos.

Mokslinės konferencijos

2024 m. instituto mokslininkai organizavo tiek tarptautines, tiek nacionalines mokslines konferencijas. Iš viso buvo suorganizuotos 8 tarptautinės mokslinės konferencijos. Ypač svarbios yra

tęstinės, Lietuvos istorijos institute susiformavusių tyrėjų tinklų organizuojamos konferencijos. Tai *XVIII a. tyrėjų tinklo* surengta XVIII a. tyrėjų konferencija „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XVIII amžiuje: tarp lojalumo ir ne(paklusnumo)“, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2024 m. gruodžio 5–6 d. bei *Vilniaus simpoziumo vėlyvojo sovietmečio ir posovietmečio klausimais tyrėjų tinklo* organizuota konferencija „Inclusive and/or Alienating Political Power. Tsarist and Soviet Rule on the Western Peripheries“ („Įtrauki ar / ir atstumianti politinė galia. Carų ir sovietinis valdymas imperijos Vakariniuose pakraščiuose“, Lietuvos istorijos institutas, 2024 m. gruodžio 5–6 d.

Kitos 6 tarptautinės konferencijos, suorganizuotos Instituto mokslininkų: „Albertas Goštautas: „pranokau juos savo kilme, giminės senumu ir turtu“, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2024 m. spalio 24–25 d.; „From Paganism to Christianity II: Life and death during the transition period“ („Iš pagonybės į krikščionybę II. Gyvenimas ir mirtis transformacijų laikotarpiu“), Lietuvos nacionalinis muziejus, 2024 m. lapkričio mėn. 14–15 d.; „Kengyro sukilimas: priežastys, pasipriešinimas, pasekmės ir atmintis“, Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, 2024 m. spalio 3–4 d.; „One hundred years since the Geneva declaration – a historical perspective on childhood, children and their rights in the 20th century“ („100 metų nuo Ženevos deklaracijos – vaikystės, vaikų ir jų teisių istorinė perspektyva XX a.“), Lietuvos istorijos institutas, 2024 m. rugsėjo 25–27 d.; „Heraldikos praeitis, dabartis, ateitis: universalumas ir interdiscipliniškumas“, Lietuvos mokslų akademija, 2024 m. birželio 12–14 d.; „Bizantijos reiškinys tarp Juodosios ir Baltijos jūros: Politinės, bažnytinės ir kultūrinės srovės vėlyvųjų Viduramžių“, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2024 m. gegužės 30–31 d.

Ne mažiau svarbios mokslinių tyrimų pristatymo akademiniam pasauliui bei visuomenei, apsikaitimo mokslinėmis idėjomis bei šių idėjų aptarimo procesui yra **nacionalinės mokslinės konferencijos**. 2024 m. Instituto mokslininkai suorganizavo keletą tokių konferencijų:

- ✓ „Lietuvos (LDK) valstybingumo istorinė raida Europos kontekste“, Lietuvos istorijos institutas, 2024 m. gruodžio 11 d.
- ✓ Mokslinė konferencija „Lietuvos mažųjų miestų ir miestelių tyrimų problemos XV–XVIII a.“, Lietuvos istorijos institutas, 2024 m. lapkričio 14–15 d.

Kaip partneris Institutas dalyvavo organizuojant keletą **nacionalinių mokslo konferencijų regionuose**:

- ✓ „Žemaitija paženklintos asmenybės: nuo kūrėjų iki legendinių herojų“, Žemaičių dailės muziejus (Plungė), 2024 m. rugsėjo 20–21 d.

- ✓ „Rietavas: istorija ir paveldas“, Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus (Rietavas), 2024 m. rugsėjo 12 d.
- ✓ „Lietuviškos spaudos tėkmėje: Panevėžio regiono periodiniai leidiniai 1918–1940 metais“, Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka (Panevėžys), 2024 m. spalio 24 d.

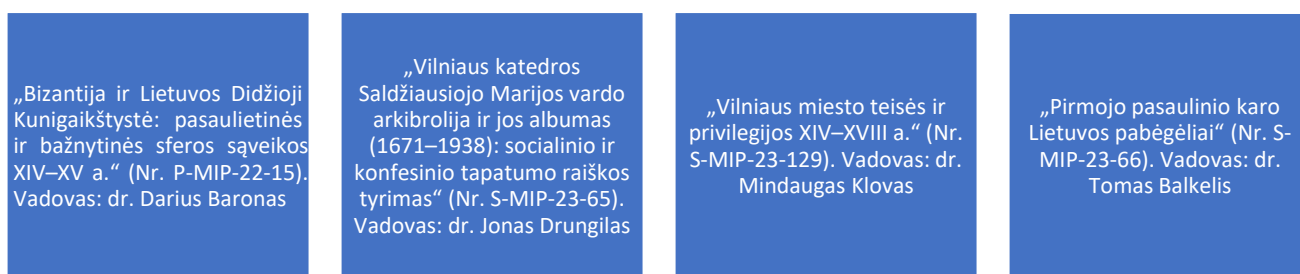
Instituto mokslinė veikla neatsiejama nuo Instituto mokslinių skyrių organizuojamų mokslinių seminarų, kurių metu mokslininkai pasidalina naujausiais tyrinėjimais, teorijomis, diskutuoja apie savo tyrimų išvadas. Toks mokslinių tyrimų aptarimas yra tarsi pirmas žingsnis teikiant šiuos tyrimus kaip straipsnius mokslo žurnalams. Pirminis tyrimo rezultatų aptarimas palengvina mokslininko darbą, nes gaunamos pirmos pastabos bei komentarai, o tai potencialiai palengvina būsimą mokslinės produkcijos recenzavimo procesą bei gerina pačių rezultatų kokybę. Lietuvos istorijos instituto XX a. istorijos skyrius, įgyvendindamas mokslo programą „Tautinė ir / ar klasinė tapatybė XX a. Lietuvoje: nuo politinių trajektorijų iki asmeninių išgyvenimų“, 2024 m. surengė 7 mokslinių seminarų ciklą „Profesinės, etninės, klasinės bendruomenės: pokyčių dinamika XX a.“ Su partneriais 2024 m. sausio 26 d. Kražiuose surengtas miestelių seminaras „Nuo Kražių iki Lietuvos: tarpukario Lietuvos miestelių gyventojai lietuviai ir jų kultūra“. LDK istorijos skyrius mokslo programos „Lietuvos istorija ir kultūra per pagalbinių istorijos mokslų prizmę“ pagrindu 2024 m. gruodžio 16 d. surengė seminarą „Teisinė archeologija: kas ir kaip „kasinėjama“ arba nesusipratimai dėl pavadinimo“.

Instituto mokslininkai 2024 m. iš viso perskaitė 139 pranešimus nacionalinėse ir tarptautinėse konferencijose. Užsienio tarptautinėse konferencijose perskaityti 69 pranešimai. Tuo tarpu 28 pranešimai (20 proc.) perskaityti tarptautinėse konferencijose Lietuvoje. Užsienyje perskaityta šiek tiek daugiau pranešimų nei 2023 m., bet jų dalis tarp visų pranešimų yra daug didesnė dėl to, kad 2024 m. mokslininkai ne taip aktyviai dalyvavo tarptautinėse konferencijose Lietuvoje. Apskritai 2024 m. visose konferencijose perskaityta net 30 proc. mažiau pranešimų nei 2023 m. (2024 m. – 139 pranešimai, dar 29 pranešimus perskaitė doktorantai, 2023 m. – 194). Užsienyje pranešimus konferencijose skaitė 41 Instituto mokslininkas, t. y. tik apie pusė Instituto mokslo darbuotojų. Aktyviausi buvo dr. R. Čepaitienė, savo tyrimus pristachiusi 5 užsienio konferencijose, taip pat dr. A. Čivilytė, dr. G. Malinauskaitė-Černiauskiene ir dr. D. Staliūnas – kiekvienas jų dalyvavo 4 tarptautinėse konferencijose užsienyje.

Mokslo ir sklaidos projektai

Moksliniams tyrimams ir jų plėtrai itin svarbus projektinis finansavimas. Didžiausią Instituto mokslininkų vykdomų projektų dalį tradiciškai sudaro Lietuvos mokslų tarybos (toliau – LMT) 17

finansuojami projektai. 2024 m. sėkmingai vykdyti LMT finansuojami 4 mokslininkų grupių projektai: dr. Dariaus Barono vadovaujamas projektas „Bizantija ir Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė: pasaulietinės ir bažnytinės sferos sąveikos XIV–XV a.“ (Nr. P-MIP-22-36); dr. Jono Drungilo vadovaujamas projektas „Vilniaus katedros Saldžiausiojo Marijos vardo arkibrolija ir jos albumas (1671–1938): socialinio ir konfesinio tapatumo raiškos tyrimas“ (Nr. S-MIP-23-65); dr. Mindaugo Klovo vadovaujamas projektas „Vilniaus miesto teisės ir privilegijos XIV–XVIII a.“ (Nr. S-MIP-23-129); dr. Tomo Balkelio vadovaujamas projektas „Pirmojo pasaulinio karo Lietuvos pabėgėliai“ (Nr. S-MIP-23-66).

Mokslininkų grupių programos projektai vykdyti ir partnerio teisėmis su kitų institucijų mokslininkais. Miestų tyrimo skyriaus mokslininkai dr. Rytis Jonaitis ir dr. Irma Kaplūnaitė partnerio teisėmis sėkmingai įsitraukė į Mokslininkų grupių programos projekto „XIII–XVIII a. Vilniaus gyventojų bioarcheologinė charakteristika ir jos raida“ (Nr. S-MIP-23-59), kurio vadovas yra prof. Rimantas Jankauskas (VU), įgyvendinimą.

2024 m. Mokslininkų grupių projektų XIII kvietimo konkurse finansavimą laimėjo dr. Gyčio Piličiausko vadovaujamas projektas „Upinė žvejyba nuo mezolito iki viduramžių povandeninių archeologinių tyrimų Žeimenos upėje duomenimis“ (P-MIP-24-84).

Lietuvos istorijos instituto mokslinių tyrimų finansavimui itin reikšminga LMT administruojama „Valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 m. programa“. Pagal šią programą 2024 m. sėkmingai vykdytas LMT finansuojamas mokslo projektas „A. K. Sapiegos 1730–1733 m. dienoraščio publikacija“ (Nr. S-LIP-22-72), kurį įgyvendino dr. Jolita Sarcevičienė.

„Valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 m. programos“ pagrindu įgyvendinti ir 5 sklaidos projektai, skirti monografijų, straipsnių rinkinių, šaltinių publikacijų leidybai finansuoti: dr. Andrejaus Ryčkovo vadovaujamas projektas „Lietuvos Metrikos kn. 271 (Teismų bylų knyga nr. 57, 1568–1579 m.) publikavimas“ (Nr. S-LIP-24-23); dr. J. Drungilo vadovaujamas projektas „Lietuvos magdeburginių miestų privilegijos ir aktai, t. X: Šeduva“ (Nr. S-LIP-24-16); dr. A. Jurkevičiaus vadovautas projektas „Monografijos leidyba“ (Nr. S-LIP-24-13); dr. R. Jonaičio

vadovautas projektas „Mokslinių straipsnių rinkinio „Iš pagonybės į krikščionybę. Laidosena transformacijų laikotarpiu“ leidyba (sudarytojai R. Jonaitis, I. Kaplūnaitė)“ (Nr. S-LIP-24-12) ir dr. R. Čapaitės vadovautas projektas „Joachimas Lelevelis ir pagalbinių istorijos mokslų praeitis, dabartis, ateitis“ (Nr. S-LIP-24-15).

2024 m. laimėti ir įgyvendinti 2 tęstiniams leidiniams finansuoti skirti sklaidos projektai: dr. A. Dubonio vadovaujamas projektas „Mokslo darbų rinkinio „Istorijos šaltinių tyrimai“, kn. 8 leidyba“ (Nr. S-LIP-24-11) ir dr. R. Šmigelskytės-Stukienės vadovaujamas projektas „XVIII amžiaus studijos-10“ (Nr. S-LIP-24-14).

2024 m. pasibaigė 3 metų instituto mokslinių žurnalų leidimo iš LMT lėšų ciklas:

2024 m. buvo užbaigtas vykdyti ES struktūrinėmis lėšomis finansuotas **podoktorantūros stažuoočių** dr. M. Šiupšinsko projektas „Kolektyvinė sodininkystė sovietmečiu: politinis ir ekonominis lygmuo“ (Nr. S-PD-22-15), toliau tęsia savo projektus dar trys podoktorantūros stažuotojai: dr. A. Naudžiuvienė, dr. L. Vervečkienė ir dr. V. Kubekas. Tad 2024 m. vykdyti 4 tokio pobūdžio podoktorantūros stažuoočių projektai.

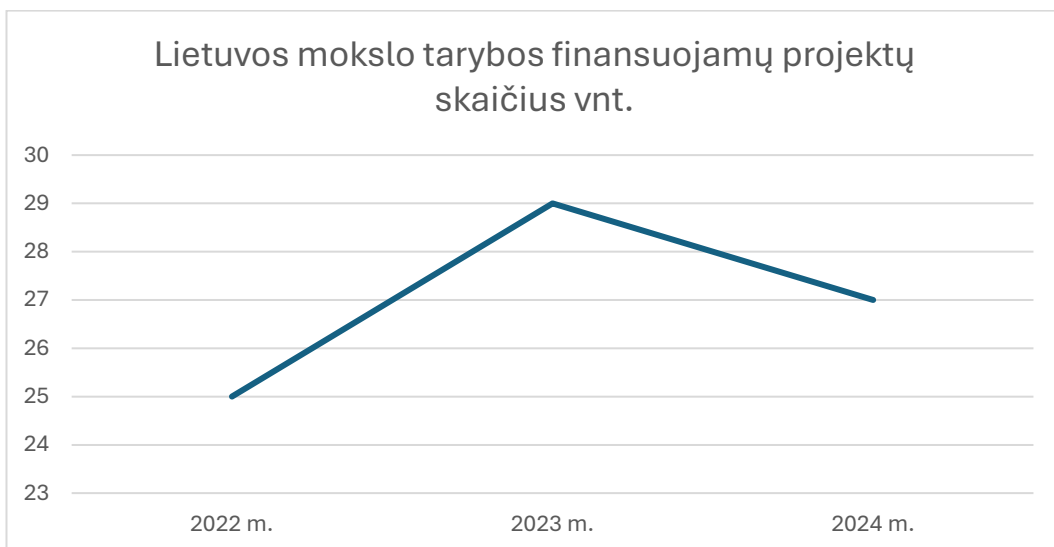
Lietuvos istorijos instituto tyrimams ir sklaidai svarbios ir **kitos tikslinės lėšos**, gautos iš įvairių institucijų ir organizacijų. LR Kultūros ministerija Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo programos pagrindu finansavo dr. A. Prašmantaitės vykdytą projektą „Pranciškus Ksaveras Mykolas Bohušas, Vilniaus švietimo apygardos mokyklų 1803 m. generalinės vizitacijos raportas“ (Nr. VSR-204). 2024 m. viduryje iš Jungtinio techninio sekretoriato gauta informacija apie ES struktūrinių fondų finansuoto projekto „Gyvoji istorija“ („A Living History“ Nr. ENI-LLB-1-073), kurio pagrindinė pareiškėja buvo Zarasų rajono savivaldybė, baigiamosios ataskaitos patvirtinimą. Dar 2023 m. birželio 6 d. sudarytos paslaugų sutarties su Lietuvos notarų rūmais pagrindu toliau vykdyti taikomojo pobūdžio tyrimai, XX a. istorijos skyriaus mokslo darbuotoja dr. Monika Rogers rengė

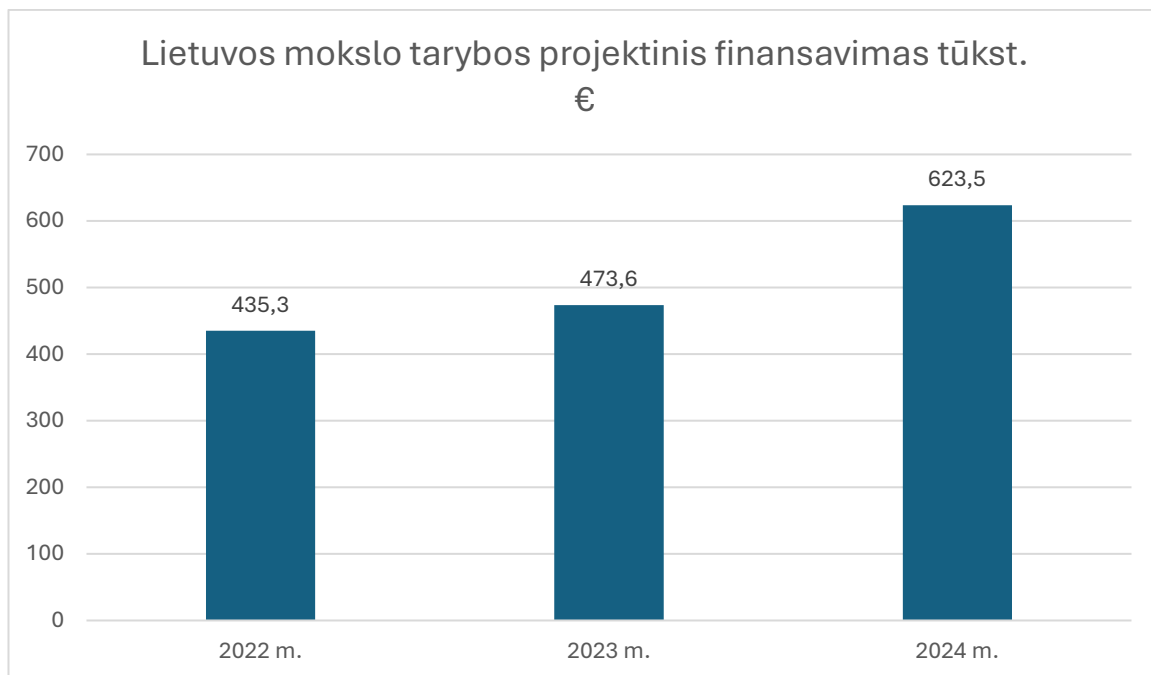
studiją, analizuojančią ir pristatančią 1940–1941 m. ir 1944–1990 m. Lietuvos SSRS okupacijos laikotarpiu veikusį notariatą kaip teisinę instituciją, atskirų notarų profesinę, visuomeninę, kultūrinę ir politinę veiklą, notarų kolektyvinę biografiją. Tyrimai bus atlikti iki 2025 m. vidurio.

2024 m. Etnologijos ir antropologijos skyriaus vyriausiasis mokslo darbuotojas dr. D. Brandišauskas sėkmingai pradėjo vykdyti dokumentavimo ir tyrimų projektą „Nomadic conical tent among reindeer herders of Mongolia: documenting skintaning, birch bark crafting and construction of dwelling“, kuris finansuotas pagal **Britų muziejaus** (Jungtinė Karalystė) Nykstančio kultūros paveldo dokumentavimo ir tyrimų programą (angl. *Endangered Material Knowledge Programme*).

Lietuvos ir Lenkijos programos „Daina 3“ projektų konkurse finansavimą gavo dr. G. Piličiausko projektas „Augalinės žaliavos Baltijos jūros pietrytinės pakrantės vidurio holoceno medžiotojų-rinkėjų-žvejų bendruomenių gyvenime“ (angl. *PLAnt Raw maTerialS in the life of middle Holocene hunter-gatherer-fisher communities of the southeastern coast of the Baltic Sea*, 2024/52/L/HS3/00029).

XX a. istorijos skyriaus vyresnysis mokslo darbuotojas dr. A. Griffante įsitraukė į COST veiklą (CA22159) įgyvendinimą, gautas finansavimas išvykai į mokslo renginį.

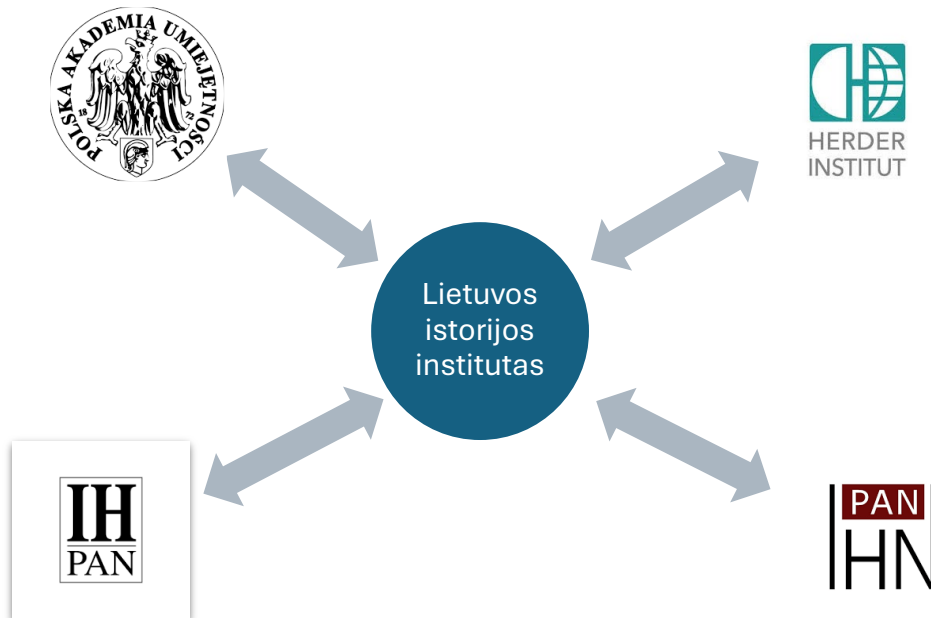

Apibendrinant teigtina, kad 2024 m. buvo sėkmingi įgyvendinant projektus, teikiant naujas paraiškas pagal LMT kvietimus ir pritraukiant lėšų moksliniams tyrimams bei jų sklaidai. Ataskaitiniais metais buvo vykdomi 27 LMT finansuoti projektai (2022 m. – 25, 2023 m. – 29), tačiau svarbiausia, jog gauta daugiau lėšų nei praeitais metais. 2024 m. panaudotos LMT projektų lėšos sudarė 623,5 tūkst. Eur (2022 m. – 435,3 tūkst., 2023 m. – 473,6 tūkst. eurų), tai 157,8 tūkst. Eur daugiau nei praėjusiais metais. Kaip ir praeitais metais, daugiausia vykdomų projektų buvo finansuota LMT administruojamų programų Mokslininkų grupių bei „Valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 m. programos“ lėšomis. Iš viso 2024 m. prie LMT projektų dirbo daugiau kaip 30 mokslo darbuotojų, o dalis jų dirbo prie kelių projektų – po 2 LMT projektus vykdė dr. J. Drungilas, dr. Rytis Jonaitis (vieną partnerio teisėmis su VU).

Tarptautiškumas

Tarptautiškumo plėtra yra vienas strateginių Instituto uždavinių, kuriam įgyvendinti skiriama nemažai dėmesio. Instituto mokslinių tyrimų tarptautiškumas skleidžiasi įvairiomis formomis – tai tarptautiniai projektai, publikacijos, bendros konferencijos ir mokslo renginiai, dalyvavimas tarptautinėse konferencijose užsienyje, įvairiose tarpvalstybinėse, tarptautinėse komisijose, darbas užsienio žurnalų redakcinėse kolegijose. 2024 m. tęsti anksčiau pradėti darbai ir palaikomos tradicinės tarptautinio bendradarbiavimo formos.

Viena seniausių tarptautinio bendradarbiavimo formų yra mainai. 2024 m. Lietuvos istorijos institutas tęsė mokslininkų **mainų programą** su savo keturiais partneriais užsienyje:

Lietuvos istorijos institutas turi platų tarptautinių partnerių tinklą, su jais rengiamos bendros konferencijos, paskaitos bei kiti renginiai. 2024 m. partnerių tinklą papildė Katalikiškojo Jono Pauliaus II universiteto Liubline Viduramžių studijų centras, su kuriuo pasirašyta bendradarbiavimo sutartis.

2024 m. Lietuvos istorijos institutas ir toliau tęsė bendradarbiavimą su savo **partneriais užsienyje**:

Katalikiškojo Jono Pauliaus II
universiteto Liubline Viduramžių
studijų centras

Varšuvos universiteto
Archeologijos fakultetas

Ukrainos nacionalinės mokslų
akademijos Archeologijos
institutas

Armėnijos nacionalinės mokslų
akademijos Istorijos institutas

Latvijas universiteto Latvijas
istorijas institutas

Lenkijos mokslų akademijos
Krokuvoje Istorijos ir filosofijos
skyrius

Lenkijos tautos atminties institutas

Ukrainos nacionalinės mokslų
akademijos Ukrainos istorijos
institutas

Mikalojaus Koperniko
universiteto (Torunė) Istorijos
mokslų fakultetas

Marburgo Herderio institutas

Adomo Mickevičiaus universitetas
(Poznanė)

Lenkijos mokslų akademijos
Liudviko ir Aleksandro
Birkenmajerių vardo Mokslo
istorijos institutas

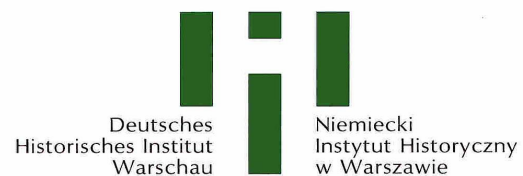
Lenkijos mokslų akademijos
Tadeuszo Manteuffelio vardo
istorijos institutas

Nord Ost institutas

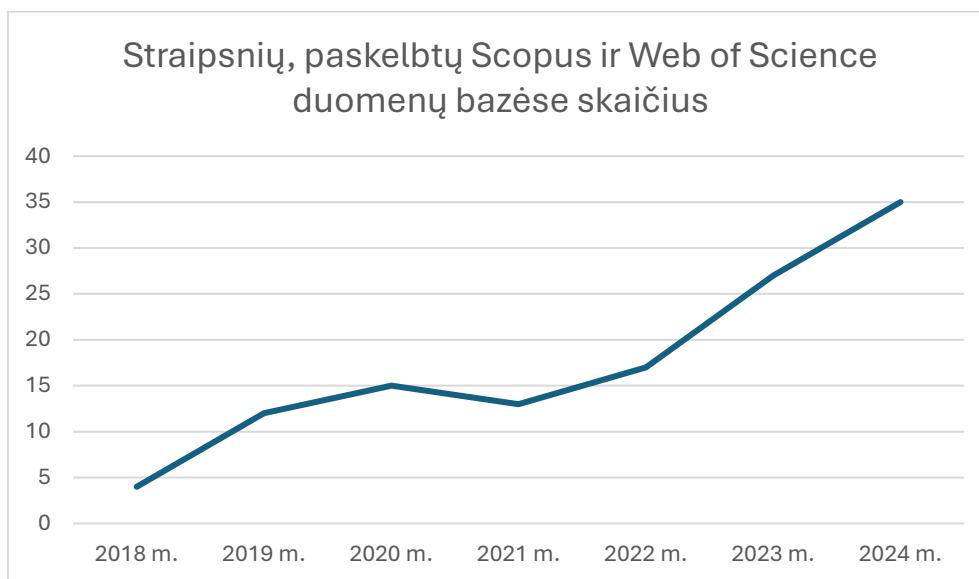

Vokiečių istorijos institutas
Varšuvoje

2024 m. Lietuvos istorijos instituto mokslininkai paskelbė 35 straipsnius leidiniuose įtrauktuose į *Clarivate Analytics* arba *Elsevier Scopus* duomenų bazes. 2023 m. paskelbta 27 publikacijos (2022 m. – 17 publikacijų, 2021 m. – 13 publikacijų, 2020 m. – 15 publikacijų, 2019 m. – 12 publikacijų; 2018 m. – 4 publikacijos). Šį augimą lemia ne tik didėjantis Instituto mokslininkų tarptautiškumas, bet ir auganti Lietuvos mokslo žurnalų akademinė reputacija. Straipsnių skelbimas žurnaluose, įtrauktuose į šias duomenų bazes, reiškia, kad Instituto mokslininkų tyrimai pasiekia platesnę pasaulinę auditoriją.

Reikšmingas pasiekimas yra Lietuvos istorijos instituto leidžiamo mokslinio žurnalo „Lietuvos etnologija / Lithuanian ethnology“ įtraukimas į *Elsevier Scopus* duomenų bazę. Įtraukimas į šią duomenų bazę reiškia, kad „Lietuvos etnologija“ atitinka griežtus kokybės ir poveikio kriterijus, todėl čia paskelbti moksliniai tyrimai pasiekia platesnę pasaulinę auditoriją.

Kaip jau minėta, 2024 m. Etnologijos ir antropologijos skyriaus vyriausiasis mokslo darbuotojas dr. D. Brandišauskas sėkmingai pradėjo vykdyti dokumentavimo ir tyrimų projektą „Nomadic conical tent among reindeer herders of Mongolia: documenting skintaning, birch bark crafting and construction of dwelling“, kuris finansuotas Britų muziejaus Nykstančio kultūros paveldo dokumentavimo ir tyrimų programos (angl. *Endangered Material Knowledge Programme*) pagrindu.

Praėjusiais metais 20 Instituto mokslininkų buvo 37 užsienio mokslo žurnalų, leidžiamų Lenkijoje (24), Vokietijoje (3), JAV (2), Azerbaidžane (1), Jungtinėje Karalystėje (1), Makedonijoje (1), Estijoje (1), Ukrainoje (1), Latvijoje (1) redakcinių kolegijų ar mokslinių tarybų nariai.

2024 m. Instituto mokslininkai dalyvavo 13 **tarptautinių organizacijų** veikloje: Centrum badan historycznych PAN Berlyne, tarptautinio mokslinio tinklo NISE, Vokietijos istorijos instituto Varšuvoje, tarptautinės heraldikos akademijos (L'Académie Internationale d'Héraldique), Šiaurės Makedonijos heraldikos draugijos, Tarptautinės XVIII amžiaus tyrinėtojų organizacijos (Société Internationale d'Étude du Dix-huitième Siècle / The International Society for Eighteenth-Century Studies), Lenkijos XVIII amžiaus tyrinėtojų draugijos (Polskie Towarzystwo Badań nad Wiekiem Osiemnastym), Tarptautinės diplomatijos istorijos tyrinėtojų organizacijos (Premodern diplomats network), LitvakSig (Lithuanian-Jewish Special Interest Group), EASA (Europos socialinių antropologų asociacijos), AABS (Baltijos šalių tyrimų asociacijos), DASKA (Vokietijos socialinių ir kultūrinių antropologų asociacijos), Europos atminties ir sąžinės platformos patariamiosios tarybos ir kt.

2024 m. suorganizuotos 8 **tarptautinės mokslinės konferencijos** (2023 m. surengtos 8, o 2022, 2021, 2020 ir 2019 m. surengta po 5 konferencijas):

- ❖ Tryliktoji *Vilniaus simpoziumo tyrėjų tinklo* konferencija „Inclusive and/or Alienating Political Power. Tsarist and Soviet Rule on the Western Peripheries“ („Įtrauki ar / ir atstumianti politinė galia. Carų ir sovietinis valdymas imperijos Vakariniuose pakraščiuose“), Lietuvos istorijos institutas, 2024 m. gruodžio 5–6 d.
- ❖ 23-ioji *XVIII amžiaus tyrėjų tyrėjų tinklo* konferencija „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XVIII amžiuje: tarp lojalumo ir ne(paklusnumo)“, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2024 m. gruodžio 5–6 d.
- ❖ „Albertas Goštautas: „pranokau juos savo kilme, giminės senumu ir turto“, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2024 m. spalio 24–25 d.
- ❖ *Transformacijų laikotarpio iš pagonybės į krikščionybę tyrėjų tinklo* konferencija „From Paganism to Christianity II: Life and death during the transition period“ („Iš pagonybės į krikščionybę II. Gyvenimas ir mirtis transformacijų laikotarpiu“), Lietuvos nacionalinis muziejus, 2024 m. lapkričio mėn. 14–15 d.
- ❖ „Kengyro sukilimas: priežastys, pasipriešinimas, pasekmės ir atmintis“, Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, 2024 m. spalio 3–4 d.
- ❖ *Šeimos, moterų ir vaikystės istorijos tyrėjų tinklo* konferencija „One hundred years since the Geneva declaration – a historical perspective on childhood, children and their rights in the 20th century“ („100 metų nuo Ženevos deklaracijos – vaikystės, vaikų ir jų teisių istorinė perspektyva XX a.“), Lietuvos istorijos institutas, 2024 m. rugsėjo 25–27 d.

- ❖ „Heraldikos praeitis, dabartis, ateitis: universalumas ir interdiscipliniškumas“, Lietuvos mokslų akademija, 2024 m. birželio 12–14 d.
- ❖ „Bizantijos reiškinys tarp Juodosios ir Baltijos jūros: Politinės, bažnytinės ir kultūrinės srovės vėlyvųjų Viduramžių“, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2024 m. gegužės 30–31 d.

Kartu su Vokiečių istorijos institutu Varšuvoje toliau organizuotas „Pirmadienio paskaitų“ ciklas, skirtas studentams ir visuomenei. Pranešimus skaitė prof. dr. Stephanie Herold ir dr. Jan Musekamp, Dr. Paul Srodecki ir dr. Laura Hindelang.

Taip pat kartu su kitomis institucijomis Lietuvos istorijos institutas 2024 m. organizavo ir **kitas tarptautines konferencijas:**

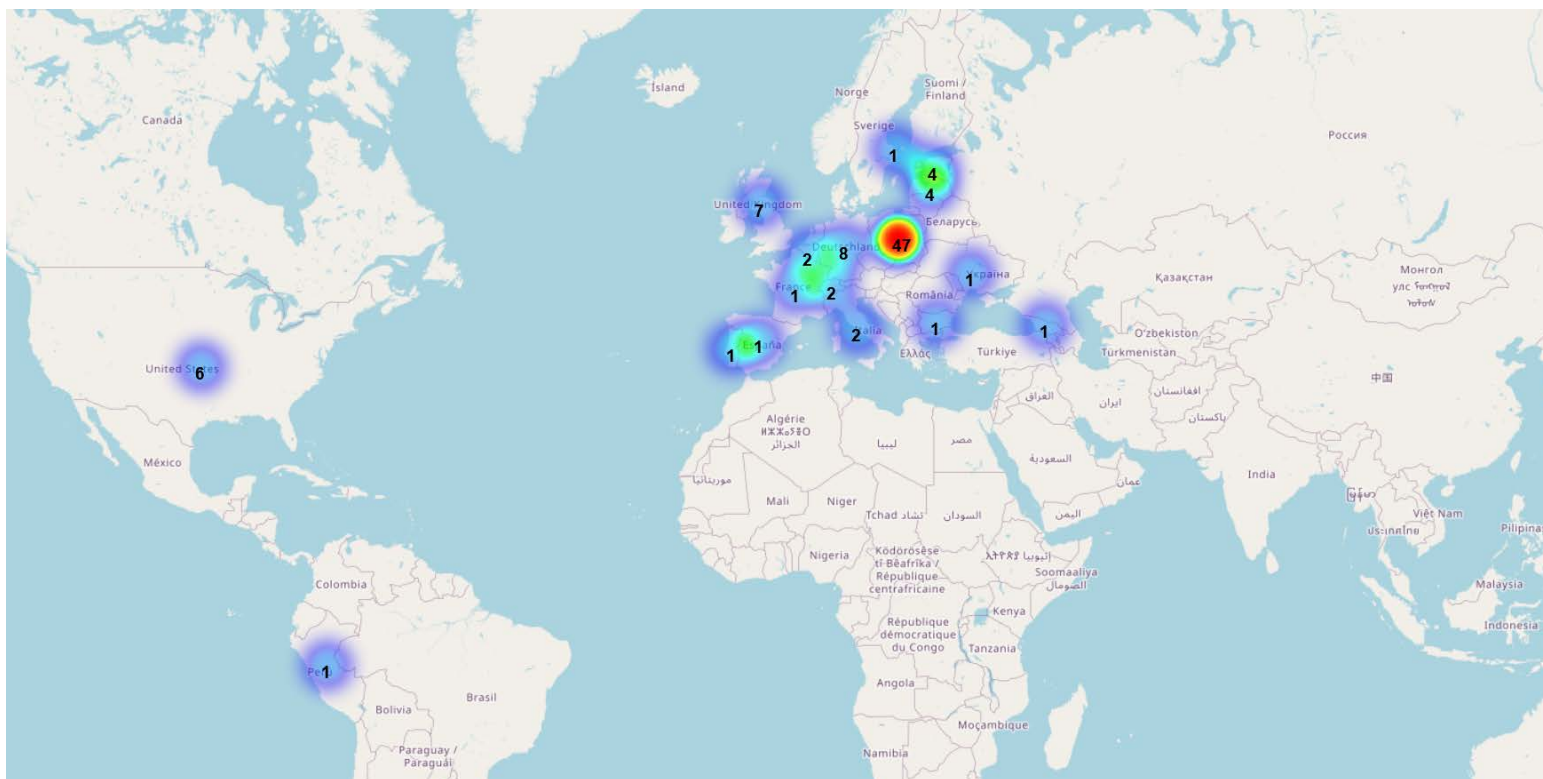
- „Bykivnia, Babyn Yar, Bucha - Between the Massacre and Memory“ („Bykivnia, Babin Jaras, Buča – tarp žudynių ir atminties“), Pileckio institutas (Berlynas, Vokietija), 2024 m. lapkričio 25 d.
- „The Future of Central and East European Studies in the Light of Russia’s War of Aggression Against Ukraine“ („Rytų ir Vidurio Europos studijų ateitis Rusijos agresijos prieš Ukrainą fone“), Varšuvos universitetas, Lenkija, spalio 17–19 d.
- „Istorinė keturių tautų bendrija: idėjų paveldas ir ateities perspektyvos“, Varšuvos universitetas (Lenkija), rugsėjo 13–16 d.
- „The Importance of European Memory for European Future: Communist Crimes 3“ („Europos atminties svarba Europos ateičiai: Komunizmo nusikaltimai 3“), Zagrebo universitetas (Kroatija), 2024 m. birželio 20–21 d.
- „Nationalism and Tourism“ („Nacionalizmas ir turizmas“), Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2024 m. gegužės 15–16 d.

Lietuvos istorijos institute paskaitas skaitė įvairūs mokslininkai iš daugelio šalių: prof. Paul W. Werth (Las Vegas), „Rusija ir Rusija už jos ribų: Rusijos teritorijos istorijos keblumai“, 2024 m. balandžio 4 d.; prof. Alain Blum (EHESS/INED, Paryžius) ir prof. Emilia Koustova (Strasbūro universitetas, Strasbūras), „Toks ilgas laukimas: nuo tremties nuosprendžių iki lietuvių tremtinių sugrįžimo, 1940–1991“, 2024 m. kovo 7 d.; prof. Kimitaka Matsuzato (Tokijo universitetas), „Pabaltijo, Orenburgo ir Kaukazo generalgubernatorystės kaip tarpinis Rusijos imperijos generalgubernatorystės tipas“, 2024 m. vasario 27 d.

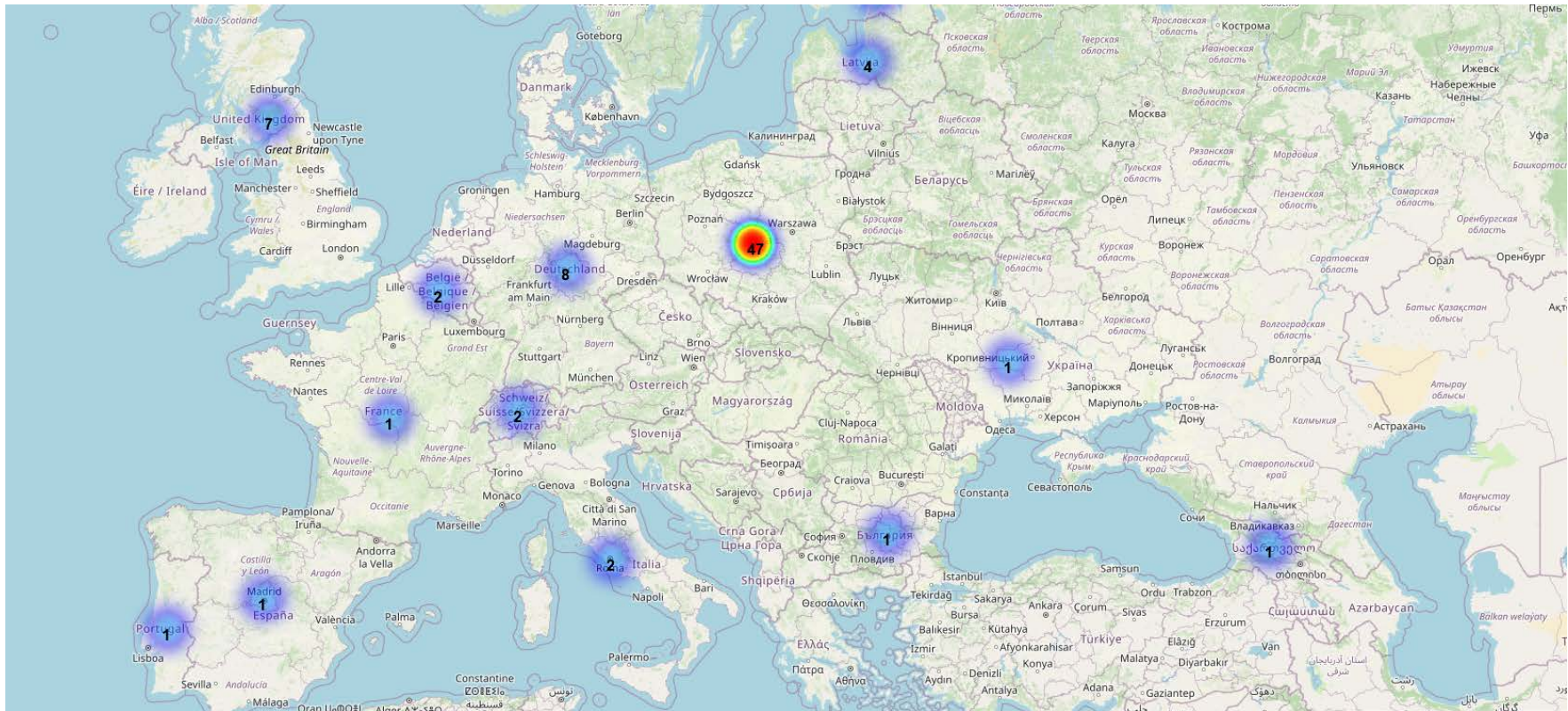
Instituto darbuotojų įvairiapusį ir intensyvų įsitraukimą į tarptautinės akademinės bendruomenės veiklą liudija ir instituto mokslininkų dalyvavimas kitokio pobūdžio tarptautiniuose

renginiuose, veiklose bei iniciatyvose. Institutas yra prisijungęs prie Šiaurės šalių doktorantų archeologijos mokyklos (Nordic Graduate School in Archeology Dialogues with the Past).

2024 m. Lietuvos istorijos instituto darbuotojai vyko į 137 komandiruotes. 92 komandiruotės vyko moksliniais pagrindais, likusios 45 – vykdant tarnybines užduotis. 120 komandiruočių apmokėta biudžeto lėšomis. 7 darbuotojai į komandiruotes vyko per mainus, kurie yra numatyti tarptautinėse bendradarbiavimo sutartyse. Geografinė komandiruočių aprėptis buvo labai įvairi. Darbuotojai vyko į šalis, esančias keturiuose žemynuose:

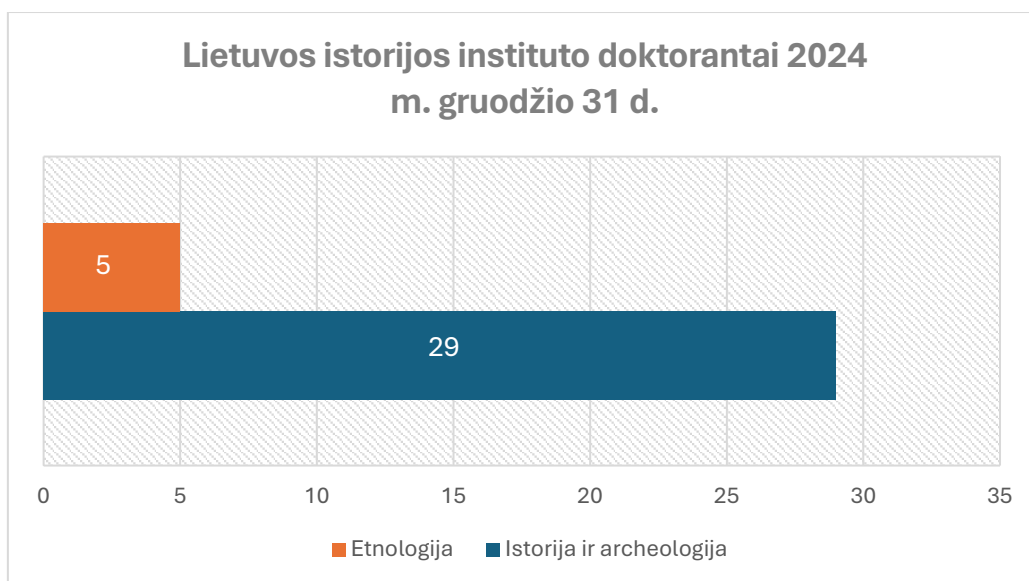

Daugiausia komandiruočių Europoje įvyko Lenkijoje bei Vokietijoje. Dažniausiai vykstama buvo į Lenkijoje organizuotas konferencijas, kuriose perskaityti 27 pranešimai (39 proc. visų užsienyje skaitytų pranešimų). Taigi šios dvi šalys yra pagrindinės Lietuvos partnerės ne tik strateginėje geopolitikos, bet ir istorijos, archeologijos ir etnologijos mokslų srityse.

Doktorantūra

2024 m. Lietuvos istorijos institutas toliau dirbo prie vieno savo tikslų – sukurti patrauklią ir prestižinę doktorantūros mokyklą. Doktorantūros studijoms išgyvenant krizę visame pasaulyje, susiduriama su iššūkiais, kurių įveikimas yra ne vienerių metų darbas. 2024 m. į doktorantūroje dėstomų dalykų (sandų) sąrašą buvo įtraukta net 11 naujų dalykų.

Dabar Lietuvos istorijos institute studijuojantys
doktorantai ir jų tyrinėjamos temos

<https://www.istorija.lt/doktorantura/doktorantai/188>

Lietuvos istorijos instituto doktorantams vadovavo 26 mokslininkai: dr. T. Bairašauskaitė, dr. R. Banytė-Rovell, dr. A. Čivilytė, dr. J. Drungilas, dr. A. Dubonis, dr. A. Griffante, dr. S. Grybkauskas, prof. G. Keen, dr. V. Klumbys, dr. L. Kurila, dr. Č. Laurinavičius, dr. D. Mačiulis, dr. R. Miknys, prof. habil. dr. A. Nikžentaitis, dr. G. Piličiauskas, dr. V. Pugačiauskas, dr. R. Ragauskienė, dr. V. Savoniakaitė, dr. V. Stravinskienė, dr. D. Staliūnas, dr. P. Subačius, dr. Ž. Šaknys, dr. R. Paukštytė-Šaknienė, dr. R. Šmigelskytė-Stukienė, dr. A. Švedas, dr. R. Vengalis.

2024 m. apgintos dvi daktaro disertacijos: rugsėjo 20 d. Ernesta Dambrauskaitė Etnologijos mokslo krypties taryboje apgynė daktaro (humanitariniai mokslai, etnologija) disertaciją „Kasdienybė šiandien: gyvenimo būdas vidutinio dydžio Lietuvos miestelyje“ (mokslinė vadovė dr. A. Čepaitienė), gruodžio 4 d. Miglė Caporkė Etnologijos mokslo krypties taryboje apgynė daktaro (humanitariniai mokslai, etnologija) disertaciją „Mikrolygmens perspektyva analizuojant konfliktus: Ukrainos etnografinis tyrimas“ (mokslinė vadovė dr. V. Savoniakaitė).

2024 m. doktorantai publikavo 6 mokslinius straipsnius.

Doktorantų praktinių bei akademinų įgūdžių lavinimas yra prioritetinga sritis siekiant įgyvendinti minėtą tikslą ir sukurti patrauklią doktorantūros mokyklą. Formuojami įgūdžiai (straipsnių rašymas, paleografijos įgūdžiai, tarptautinių publikacijų rengimas, finansavimo paraiškų rengimas, komunikacijos įgūdžiai) yra svarbūs sėkmingam disertacijos parašymui bei tolesnei akademiniai karjerai. Lietuvos istorijos institutas kartu su Klaipėdos universitetu 2024 m. rugpjūčio 22–23 d. Klaipėdoje organizavo XIV **nacionalinį istorijos ir archeologijos krypties doktorantų seminarą**. Šis seminaras leidžia doktorantams tarpusavyje bendrauti, megzti ryšius bei pasidalyti savo atradimais, be to, prisideda prie akademinio darbo įgūdžių formavimo.

Praktiniams doktorantų gebėjimams ugdyti institutas 2024 m. birželio 29–liepos 2 d. Merkinėje organizavo **doktorantų vasaros stovyklą**. Ateityje planuojama šią stovyklą plėsti, paversti ją tarptautine stovykla.

Lietuvos istorijos instituto mokslininkai dėstė Lietuvos ir užsienio aukštosiose mokyklose: Vilniaus universitete (prof. T. Bairašauskaitė, dr. I. Balčiūnė, dr. D. Baronas, dr. D. Brandišauskas, dr. V. Davoliūtė, dr. L. Kurila, prof. G. Keen, dr. V. Sirutavičius, dr. A. Strimaitienė, dr. D. Staliūnas, dr. R. Vengalis), Klaipėdos universitete (dr. A. Čivilytė, prof. R. Miknys); Vytauto Didžiojo universitete (prof. R. Miknys), Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje (dr. V. Pugačiauskas), Europos humanitariniame universitete (dr. R. Čepaitienė), University of Illinois at Chicago (prof. G. Subačius). Šis pedagoginis darbas įvairiose Lietuvos ir užsienio aukštosiose mokyklose yra viena iš svarių galimybių išugdyti ir į Institute įgyvendinamas doktorantūros studijas pakviesti gabių jaunų žmonių.

Instituto 13 mokslininkų buvo disertacijų gynimo tarybų nariais Lietuvoje. Vienas mokslininkas buvo disertacijos gynimo tarybos nariu užsienyje.

2024 m. podoktorantūros stažuotes Lietuvos istorijos institute tęsė dr. A. Naudžiūnienė ir dr. M. Šiupšinskas. Stažuotes 2024 m. pradėjo dr. V. Kubekas ir dr. L. Vervečkienė.

Mokslinių tyrimų sklaida

Įgyvendinant Lietuvos istorijos instituto veiklos tikslą – „bendradarbiauti su valdžios, visuomenės ir verslo atstovais, vykdyti lituanistinių mokslinių tyrimų, socialinės ir kultūrinės plėtros užsakomuosius darbus, teikti metodologinę, metodinę ir kitą pagalbą“ – toliau buvo bendradarbiaujama su **nuolatiniais socialiniais partneriais** – Lietuvos valstybinėmis institucijomis, moksliniais centrais, atminties institucijomis, Lietuvos ambasadomis užsienyje, nacionaline žiniasklaida. Su dauguma institucijų yra pasirašytos bendradarbiavimo sutartys, kuriose numatytas plataus spektro bendradarbiavimas istorinių tyrimų, kultūrinėje bei švietėjiškoje veikloje.

Pažymėtina, kad 2024 m. su Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, Lietuvos centriniu valstybės archyvu ir Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba buvo pasirašyta keturšalė bendradarbiavimo sutartis, kuria užtikrintas bendradarbiavimas istorinės atminties puoselėjimo klausimais bei įsipareigota parengti spaudai ir išleisti Lietuvos užsienio politikos dokumentų rinkinius (7 tomus).

Svarbiausi Instituto partneriai, su kuriais buvo intensyviai dirbama 2024 m. įgyvendinant mokslinių tyrimų sklaidos projektus:

Lietuvos Respublikos
užsienio reikalų ministerija

Lietuvos
centrinis
valstybės
archyvas

Lietuvos
vyriausiojo
archyvaro
tarnyba

LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJOS
VRUBLEVSKIŲ BIBLIOTEKA

RADVILIŠKIO
VIEŠOJI
BIBLIOTEKA

Lietuvos
nacionalinis
muziejus

Rietavo
Oginškių
Kultūros
Istorijos
Muziejus

LIETUVOS GYVENTOJŲ
GENOCIDO IR REZISTENCIJOS
TYRIMO CENTRAS

Instituto mokslinės produkcijos sklaida 2024 m. buvo vykdoma tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu, organizuojant akademinis renginius, dalyvaujant visuomeniniuose kultūriniuose

renginiuose, rengiant įvairias parodas, bendradarbiaujant su nacionaline ir tarptautine žiniasklaida, išnaudojant socialinių medijų teikiamas galimybes.

Išskirtiniu mokslinių tyrimų sklaidos ir visuomenės edukacijos projektu, įgyvendintu 2024 m. ir tęsiamu 2025 m., tapo Lietuvos istorijos instituto mokslininkų parengtos *Vilniaus istorijos 3 tomų sintezės pristatymo renginių ciklas* (2024 m. rugsėjo 26 d. Nacionaliniame muziejuje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose, 2024 m. lapkričio 21 d. Kauno rotušėje, 2024 m. gruodžio 17 d. Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūroje) bei kitų priemonių kompleksas.

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos lūkesčių rašte įvardintus uždavinius Lietuvos istorijos institutui, 2024 m. pabaigoje pradėta didelė „Vilniaus istorijos“ *viešinimo kampanija*, kurios metu bendradarbiaujama su viena didžiausių internetinės žiniasklaidos priemonių Lietuvoje – portalu *15min*.

Šios viešinimo kampanijos metu parengti istorijos testai (remiantis *Vilniaus istorijos* medžiaga), publikuotas interviu su *Vilniaus istoriją* rašiusiais Lietuvos istorijos instituto mokslininkais atskleidžiant jų tyrinėtą įdomias temas ciklas, taip pat vaizdo interviu su dabartiniu ir dviem buvusiais Lietuvos istorijos instituto direktoriais.

Portalas *15min* sukūrė specialų sintezės *Vilniaus istorija* viešinimui skirtą profilį:

<https://www.15min.lt/tema/knyga-vilniaus-istorija-100010>

Lietuvos istorijos institutas 2024 m. prisidėjo prie valstybei, visuomenei ir užsienio politikai svarbaus renginio organizavimo. 2024 m. balandžio 25–26 d. Medininkų pilyje ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijoje vyko akademinis, politinis ir visuomeninis renginys, skirtas „Lietuvos ir Lenkijos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutarties“ jubiliejui. Lietuvos istorijos institutas buvo pagrindinis renginio organizatorius. Specialiai šiam renginiui Lietuvos istorijos instituto mokslininkai (dr. V. Stravinskienė, dr. V. Sirutavičius, dr. M. Rogers) parengė ir Medininkų pilyje atidarė parodą „Lietuvos ir Lenkijos tarpvalstybinė sutartis – glaudesnių ryšių link“.

Lietuvos istorijos instituto mokslininkai 2024 m. dalyvavo ir rengiant kitas svarbias, visuomenės istorinę kultūrą formuojančias parodas ir jų leidinius. Lietuvos istorijos institute veikiančio *Šeimos, moterų ir vaikystės istorijos tyrėjų tinklo* kūrėja dr. Ieva Balčiūnė parengė parodą

„Pasaka“, skirtą vaikystei Lietuvoje vėlyvuoju sovietmečiu (Kauno paveikslų galerija, 2024 m. gruodžio 12–2025 m. liepos 28 d.).

Lietuvos istorijos instituto mokslinės veiklos pristatymui ir mokslo sklaidai itin svarbus renginys yra tarptautinė **Vilniaus knygų mugė**, 2024 m. vykusį vasario 22–25 d. Instituto mokslininkai aktyviai įsitraukė į įvairius renginius, pristatė Instituto leidybinės grupės išleistas knygas bei dalyvavo kitų leidyklų organizuojamuose leidinių pristatymuose. Vilniaus knygų mugė – tai ne tik reikšminga platforma Instituto mokslinės produkcijos sklaidai, bet ir svarbi knygų platinimo bei populiarinimo erdvė, leidžianti tiesiogiai pasiekti skaitytojus, akademinę bendruomenę ir visuomenę.

Mugės metu Instituto darbuotojai dalyvavo šešiuose Lietuvos istorijos instituto organizuojamuose renginiuose, kuriuose buvo pristatyti naujausi leidiniai, aptariamose aktualios mokslinių tyrimų temos:

- „Gyvenimas daugiakultūroje aplinkoje: laisvalaikis ir šventės Vilniaus apylinkėse“;
- „Migruojantis Vilnius: 1915–1994 metai“;
- „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė: Parlamentarizmas. Konstitucija. Visuomenė“ (XVIII amžiaus studijos, t. 9, sudarė Ramunė Šmigelskytė-Stukienė);
- „Imperija ir tauta. Eduardo Volterio etnografija 1882–1941“;
- „Vilniaus miesto Magdeburgo teisių suteikimo ir patvirtinimo privilegijos“;
- „Moteris ir Istorija: Kamilės Narbutaitės patirtys“.

Šie tarptautinėje Vilniaus knygų mugėje vykę renginiai buvo nufilmuoti, o vaizdo įrašai perkelti į Lietuvos istorijos instituto *YouTube* platformos profilį:

<https://www.youtube.com/@lietuvosistorijosinstitutu4123/featured>

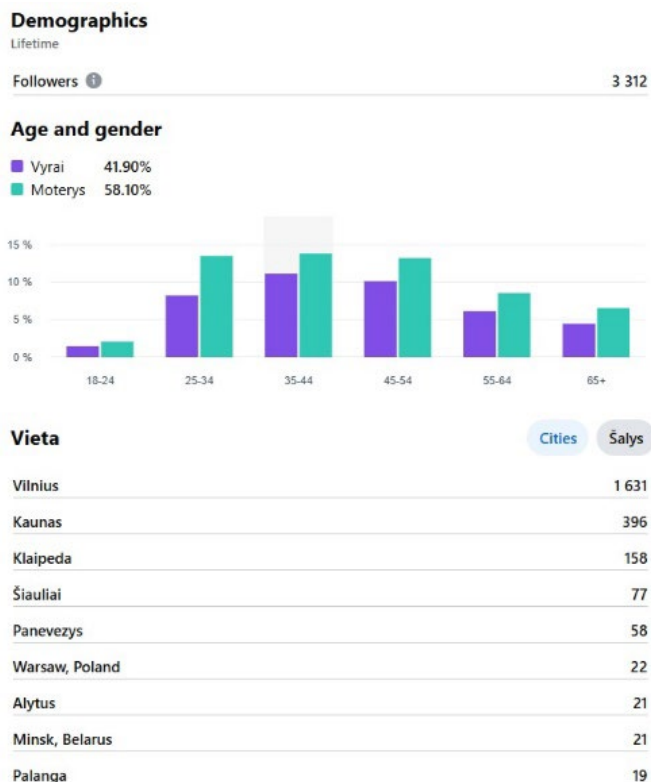

Mokslo produkcijos sklaida neapsiriboja Vilniaus knygų muge – aktyviai dalyvauta ir kituose kultūriniuose bei akademinuose renginiuose. Instituto leidiniai buvo pristatyti tradiciniame renginyje „**Sostinės dienos 2024**“, kurio metu daug dėmesio buvo skiriama ne tik naujausiems leidiniams, bet ir platesniam visuomenės supažindinimui su Instituto išleista leidiniais.

Dalyvauta ne tik fiziniuose renginiuose, bet aktyviai plėtota sklaida per socialinius tinklus siekiant pasiekti platesnę auditoriją ir didinti Instituto leidinių matomumą. Remiantis *Facebook statistiniais duomenimis*, Instituto (Lietuvos istorijos instituto leidiniai) paskyra sulaukė daugiau nei 139 000 peržiūrų, o nuolatinių lankytojų skaičius išaugo iki 3300 stebėtojų (10 proc. metinis augimas). Šie skaičiai rodo nuosekliai augantį susidomėjimą Instituto leidžiamais leidiniais. Nuosekliai didėjantis skaitytojų, sekėjų ir renginių lankytojų skaičius rodo, kad Instituto vykdoma leidybinė veikla ne tik atitinka mokslinės bendruomenės lūkesčius, bet ir tampa vis matomesnė ir labiau vertinama platesnėje visuomenėje.

2024 m. parengti 8 oficialūs atsakymai į gautas užklausas iš Lietuvos ir užsienio.

Instituto *Facebook* paskyros (Lietuvos istorijos instituto leidiniai) auditorija 2024 m.

Instituto mokslinės produkcijos tarptautinė sklaida tampa vis svarbesnė atsižvelgiant į nuolat augantį akademinės informacijos prieinamumo ir matomumo poreikį. Vienas esminių veiksnių, prisidedančių prie šio proceso, yra DOI (Digital Object Identifier) identifikatorių taikymas mokslinėms publikacijoms. DOI suteikimas užtikrina ne tik patikimą mokslinių straipsnių ir kitų akademinė tekstų identifikavimą, bet ir jų lengvą bei nuoseklų pasiekiamumą tarptautinėje akademinėje erdvėje.

Visi Lietuvos istorijos instituto leidžiami tęstiniai moksliniai leidiniai yra registruojami per *CrossRef* sistemą suteikiant kiekvienam straipsniui ar šaltinių publikacijai (tęstiniuose leidiniuose) unikalų DOI kodą. Tai leidžia moksliniams tekstams būti ne tik prieinamiems skirtingose tarptautinėse duomenų bazėse, bet ir didina jų matomumą tarp mokslininkų bei kitų akademinių bendruomenių. Šis procesas tiesiogiai prisideda prie publikacijų cituojamumo didėjimo, nes autentiški šaltiniai tampa lengvai randami ir pasiekiami per standartizuotas akademines paieškos sistemas.

Svarbu pažymėti, kad instituto mokslinių leidinių sklaidos plėtra vykdoma remiantis strateginiu siekiu gerinti mokslinių tyrimų matomumą tarptautiniu mastu. DOI identifikatorių naudojimo plėtra yra vienas pagrindinių instrumentų, laiduojančių, kad instituto mokslinė produkcija pasiektų kuo daugiau mokslininkų ir tyrėjų tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų. Toliau pateiktuose grafikuose parodoma 2023 ir 2024 m. DOI identifikatorių statistika. Palyginus šiuos duomenis aiškiai matyti tendencijos atvirų duomenų šaltinių sklaidai. 2023 m. buvo 13 959 atvertimai per DOI, o 2024 m. šis skaičius išaugo iki 19 607 atvertimų. Bendras augimas siekia 44 proc.

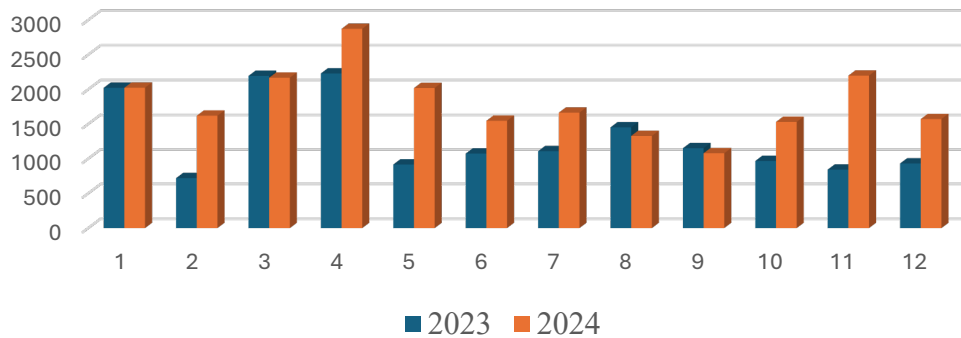
2023 m. DOI atvertimai (*Prefix 10.33918*)

Resolutions by month													
This section of the report provides the total number of resolutions per month for the past 12 months, by prefix (count) and overall (all members).													
Months	2023-12	2023-11	2023-10	2023-09	2023-08	2023-07	2023-06	2023-05	2023-04	2023-03	2023-02	2023-01	2022-12
Resolution Attempts	932	843	968	1,152	1,453	1,109	1,075	917	2,230	2,195	721	2,618	924
Resolution Successes	893	814	946	1,140	1,432	1,100	1,055	781	2,217	2,126	493	2,540	911

2024 m. DOI atvertimai (*Prefix 10.33918*)

Resolutions by month													
This section of the report provides the total number of resolutions per month for the past 12 months, by prefix (count) and overall (all members).													
Months	2024-12	2024-11	2024-10	2024-09	2024-08	2024-07	2024-06	2024-05	2024-04	2024-03	2024-02	2024-01	2023-12
Resolution Attempts	1,573	2,199	1,531	1,079	1,329	1,665	1,547	2,020	2,874	2,169	1,621	1,179	932
Resolution Successes	1,431	2,037	1,432	978	1,274	1,498	1,408	1,868	2,823	2,057	1,533	1,104	893

DOI identifikatorių palyginimas pagal metus

Mokslo infrastruktūra

Leidybinės grupės veikla

2024 m. pagal patvirtintą leidybos planą buvo numatyta įgyvendinti 24 leidybinius projektus. Metų eigoje leidybos planas buvo papildytas 3 leidiniais. Projektų finansavimas buvo įvairus: 14 projektų finansuoti LMT lėšomis, taip pat 1 projektas turėjo būti įgyvendinamas iš 2023 m.; 9 projektai finansuoti Lietuvos istorijos instituto biudžeto lėšomis; 1 projektas įgyvendintas gavus dalinę Lietuvos kultūros ministerijos finansinę paramą 2024 m. viduryje, taip pat dalis lėšų skirta ir iš Instituto biudžeto; 2 papildomi leidybiniai projektai finansuoti iš Instituto lėšų.

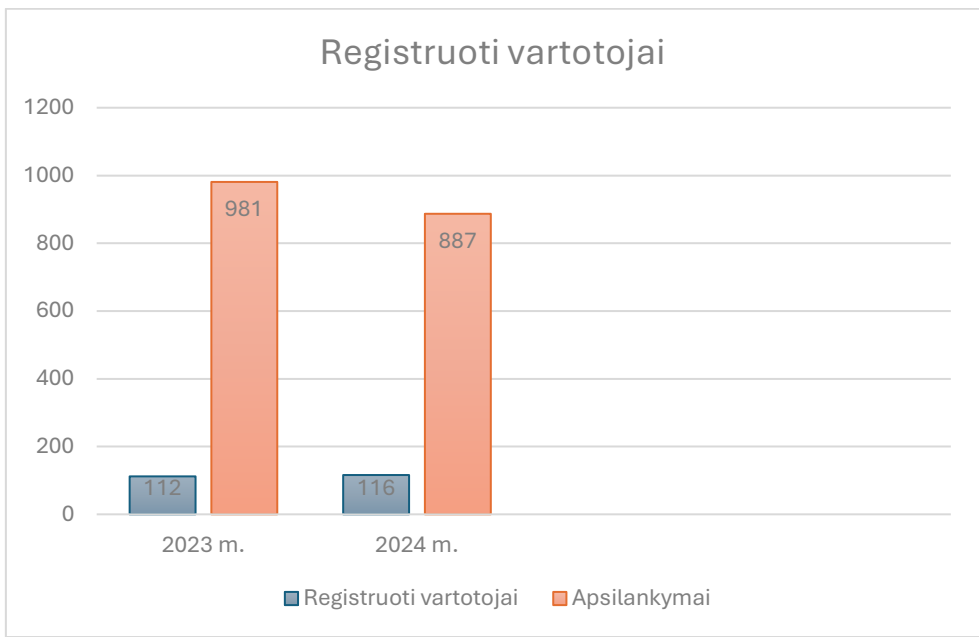
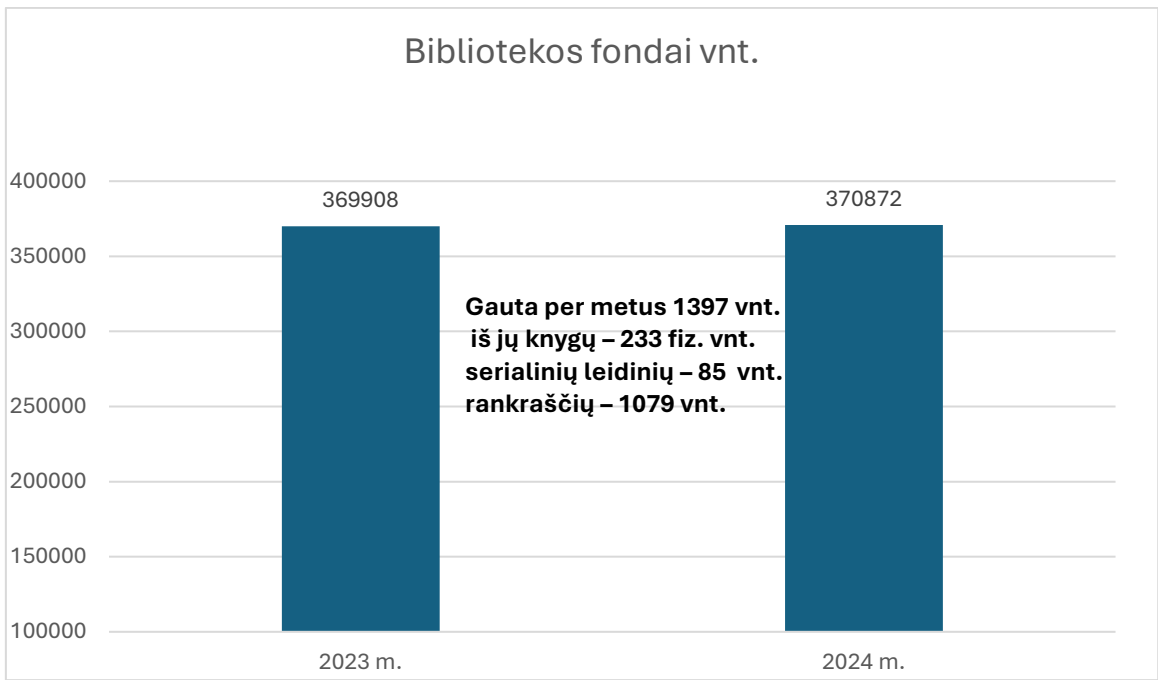
Leidybinės grupės išleisti leidiniai apima platų mokslo sričių ir formatų spektrą: 3 monografijos, 6 šaltinių publikacijos, 3 mokslo populiarinimo leidiniai, 8 tęstiniai leidiniai ir 2 straipsnių rinkiniai (2023 m. – 22 leidiniai, 2022 m. – 25 leidiniai, 2021 m. – 31 leidinys). Bendras išleistų leidinių skaičius buvo iš esmės toks pat kaip ir ankstesniais metais. Tai rodo mokslinės produkcijos kiekybinį tęstinumą.

Vienas didžiausių ir svarbiausių 2024 m. leidybos darbų buvo užbaigtas – išleistas trijų tomų *Vilniaus istorijos* leidinys. Leidinio reikšmę pabrėžia ne tik jo akademinė vertė, bet ir didžiulis visuomenės susidomėjimas. Vos per tris mėnesius nuo knygų prekybos pradžios visas tiražas buvo išparduotas. Tai išskirtinis atvejis, parodantis, kad Vilniaus miesto istorija tebėra aktuali plačiajai visuomenei, neapsiribojama vien specialistų auditorija. Šis leidinys tapo itin paklausus ne tik akademinuose sluoksniuose, bet ir tarp kultūros bei istorijos entuziastų, o tai rodo, kad miesto istorija yra svarbi ir jos tyrinėjimas aktualus. *Vilniaus istorijos* tritomis sulaukė dėmesio ir žiniasklaidoje, buvo pristatytas akademinuose renginiuose. Atsižvelgiant į didžiulį susidomėjimą, 2024 m. buvo nuspręsta papildyti tiražą, kad leidinys taptų dar prieinamesnis platesnei skaitytojų auditorijai.

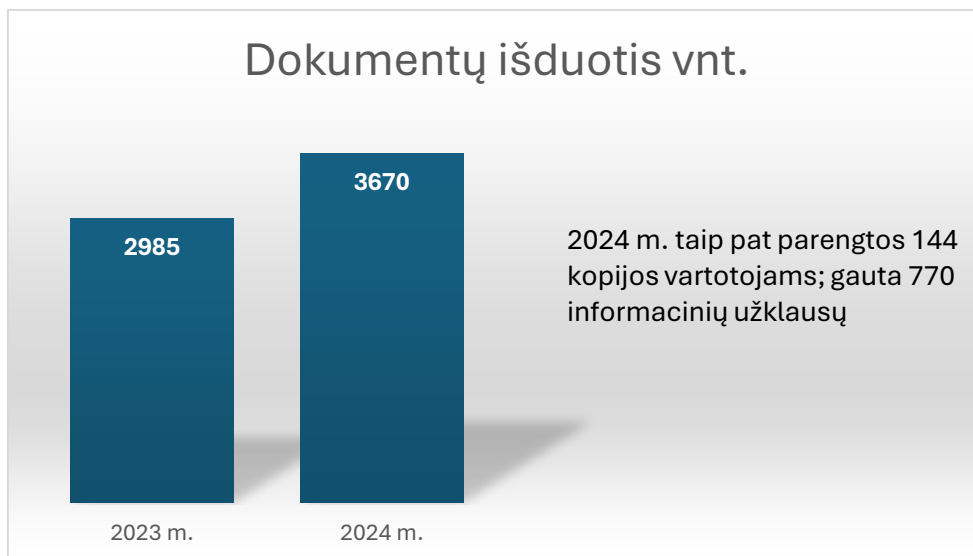
2024 m. leidybiniu požiūriu buvo reikšmingi – įgyvendinta dauguma suplanuotų projektų, didėjo mokslinių leidinių tarptautinė sklaida, sėkmingai išleisti reikšmingi moksliniai leidiniai, plėtotas DOI naudojimas, didinantis instituto leidinių matomumą. Ateityje bus tobulinamas leidybos procesas daugiau dėmesio skiriant atvirai mokslinių leidinių prieigai.

Biblioteka

2024 m. bibliotekoje dirbo 4 darbuotojai. 2024 m. gruodžio 31 d. Instituto dokumentų fondą sudarė 370872 saugojimo vienetai.

Lietuvos istorijos instituto darbuotojai ir bibliotekos vartotojai naudojami 2 per Lietuvos mokslinių bibliotekų asociaciją (LMBA) prenumeruojamomis duomenų bazėmis: JSTOR2024 ir Taylor&Francis SHH Library and S&T Library. 2024 m. bibliotekoje įdiegta naujos kartos bibliotekos paslaugų platformą ALMA. Ši bibliotekinė informacinė sistema glaudžiai susijusi su eLABa informacine sistema, kurioje kaupiami ir viešai prieigai teikiami bibliotekų katalogai, mokslo ir studijų dokumentai.

Bibliotekos darbuotojai dalyvavo eLABa konsorciumo organizuotose ALMA mokymuose:

1. Rugsėjo 17 d. Alma katalogavimo mokymai;
2. Rugsėjo 18 d. Alma skaitytojų aptarnavimo mokymai;
3. Rugsėjo 19 d. Alma Primo VE mokymai.

Vykdyta bibliotekos fondo sklaida:

- Druskininkų miesto muziejaus projektas „Akmens amžiaus Druskininkai“:
Druskininkų miesto savivaldybės ribose vykusių archeologinių tyrinėjimų ataskaitų kopijos.
- Leidyklos „Lapas“ Audriaus Ambraso architektų studijos albumas „Architektūra kaip galvosūkis“ : *Staciūnų vėjo malūno pietinio fasado rekonstrukcija. Vaizdas iš pietų. 1980 m. Autorius J. Treškevičius (Pakruojo rajono vėjiniai malūnai, 1980, LII E893).*

Laboratorijos formavimas

2024 m. buvo svarbūs Lietuvos istorijos instituto besiformuojančiai archeometrijos laboratorijai. 2024 m. pagal konkursinį finansavimą gauta parama mokslo infrastruktūros atnaujinimui (IRA). Įgyvendinti trys dr. G. Piličiausko (Nr. S-IRA-24-15), S. Sarcevičiaus (Nr. S-

IRA-24-21) ir dr. S. Grybkausko (Nr. S-IRA-24-14) vadovaujami projektai, kurių vertė siekė 168,5 tūkst. Eur. Pagal šiuos projektus mokslo infrastruktūrai plėtoti pirkti archeologams būtina įranga, skaitmeninimui skirtas aparatas.

Šiuo metu Archeologijos skyriaus laboratorijoje turimi mikroskopai *Optica B-193*, *ZEISS Axioscope 5 MAT* ir *Zeiss Stemi 2000* naudojami archeologinių kaulo, rago, medžio, titnago, kitų akmens rūšių dirbinių trasologinei (darbo žymių) analizei, archeologinės medienos anatominei analizei. Magnetometru *GRAD 601-2* (Bartington Instruments Ltd.) atliekami įvairių archeologinių vietovių geofizikiniai tyrimai. 2024 m. įsigyta povandeninių archeologinių tyrimų įranga: nardymo kostiumai, balionai, liemenės, plaukmenys, kaukės, metalo ieškiklis *Minelab Excalibur II*, kompresorius oro balionams pildyti, kamera *GoPro Hero 12* su dėklu, fotoaparatas *Sony A7C II* su plataus kampo ir makro objektyvais, dėklu, žibintai ir kt. Planuojama, kad jau 2025 m. Lietuvos istorijos instituto mokslininkai naudos šią įrangą Lietuvos upių vagų archeologiniuose tyrimuose, pirmiausia – Žeimenoje, vykdant LMT finansuojamą mokslininkų grupių projektą „Upinė žvejyba nuo mezolito iki viduramžių povandeninių archeologinių tyrimų Žeimenos upėje duomenimis“ (paraiškos nr. P-MIP-24-84). Archeologiniuose lauko tyrimuose naudojami rankiniai kalami žemės gražtai su 3 cm skersmens grunto traukiais, vandens siurbiai *Honda WX15* ir *Honda WB30*, dronas *DJI Mavic 2*. Taip pat įsigyta specializuota programinė įranga: *Reflexw* (geofizikiniams tyrimams), *Pix4D* (fotogrametrijai, aerofotografijų apdorojimui).

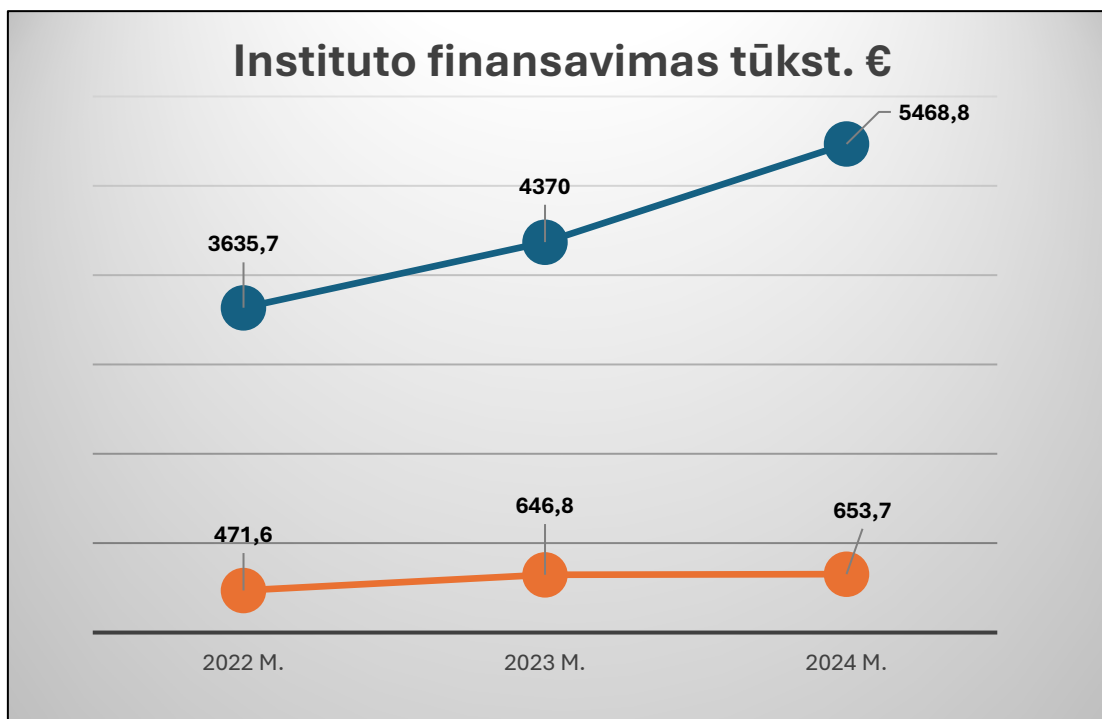
Vienas svarbiausių naujų pirkinių – tai Rentgeno fluorescencinės analizės spektrometras (EDXRF) – *Spectro Xepos C* modelis (Vokietija). Šis aparatas geba nustatyti 53 cheminių elementų kiekius mėginiuose. Aparatas gali matuoti cheminius elementus objektui esant įvairaus pavidalo: lydalo, supresuotų tablečių ar granulių, miltelių, skysčio, stiklo. Šie duomenys labai svarbūs medžiagotyros (archeometrijos) tyrimuose, naudojamuose tikslųjų mokslo atstovų (geologų, chemikų), kuriais remiasi archeologai.

Dar 2023 m. tarptautinio išorinio vertinimo metu ekspertai atkreipė dėmesį į skaitmeninimo darbų perspektyvumą. 2024 m. įsigytas *Bookeye* profesionalus skaneris sudarys sąlygas taikomųjų tyrimų ir skaitmeninės humanitarikos plėtrai.

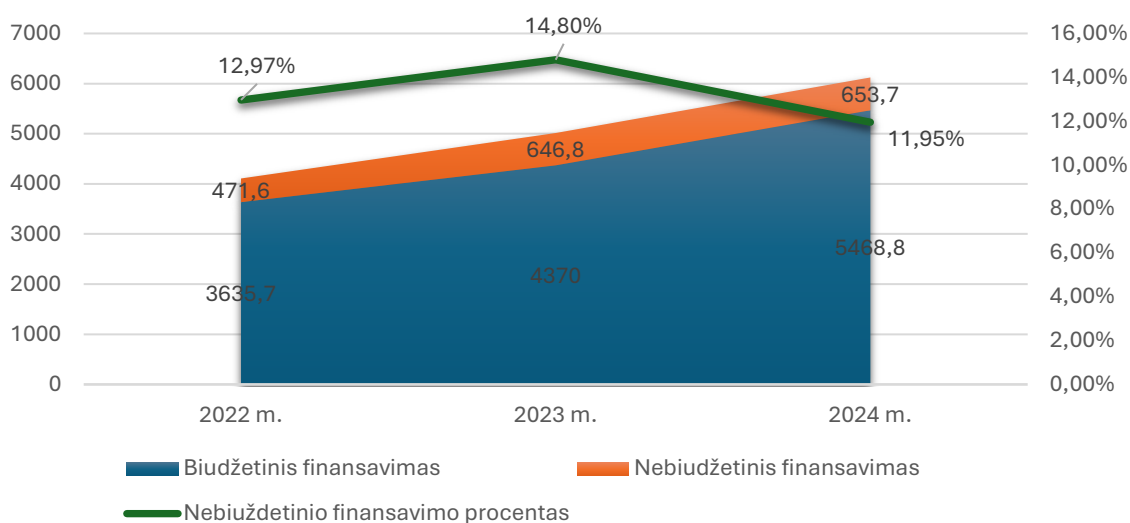
Finansai

2024 m. Lietuvos istorijos institutui pagal programą „Lietuvos visuomenės ir valstybės raida iki XXI a. pradžios“, iš kurios finansuojama beveik visa Instituto mokslinė ir ūkinė veikla, buvo skirta 5468,8 tūkst. eurų (biudžetinis finansavimas) (plg.: 2023 m. – 4370 tūkst. eurų; 2022 m. – 3635,7 tūkst. eurų; 2021 m. – 2933 tūkst. eurų; 2020 m. – 2594,4 tūkst. eurų; 2019 m. – 2355 tūkst. eurų; 2018 m. – 1790 tūkst. eurų; 2017 m. – 1552,1 tūkst. eurų; 2016 m. – 1275,6 tūkst. eurų; 2015 m. – 1109,8 tūkst. eurų). 2024 m. įgyvendinamiems 31 projektams bei programoms buvo skirta 653,7 tūkst. eurų finansavimo lėšų (2023 m. – 646,8 tūkst. eurų; 2022 m. – 471,6 tūkst. eurų; 2021 m. – 687,9 tūkst. eurų; 2020 m. – 495,6 tūkst. eurų; 2019 m. – 477,6 tūkst. eurų; 2018 m. – 562,6 tūkst. eurų; 2017 m. – 486,7 tūkst. eurų; 2016 m. – 436,9 tūkst. eurų; 2015 m. – 531,4 tūkst. eurų).

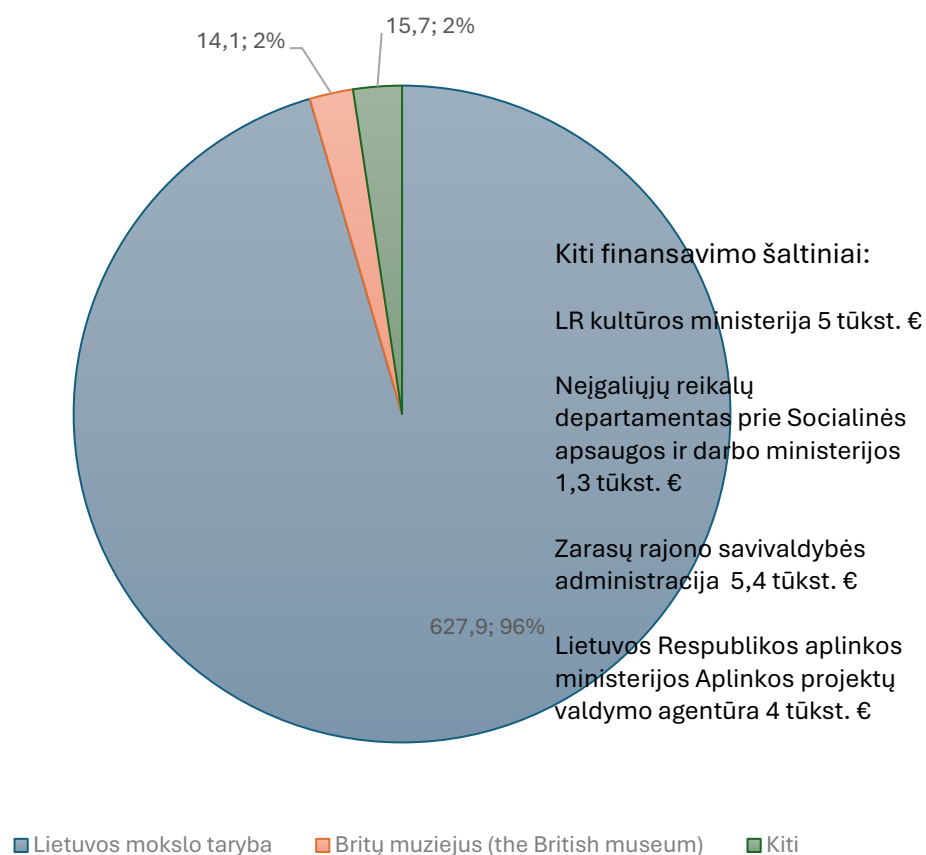
Taigi 2024 m. Lietuvos istorijos instituto biudžetinis finansavimas augo daugiau negu 1 milijonu eurų, lyginant su 2023 m. Nebiudžetinis finansavimas taip pat didėjo, bet šis didėjimas nebuvo ženklus, todėl bendra nebiudžetinio finansavimo dalis, 2023 m. sudariusi 14,8 proc. biudžetinio finansavimo, 2024 m. sumažėjo iki 11,95 proc.

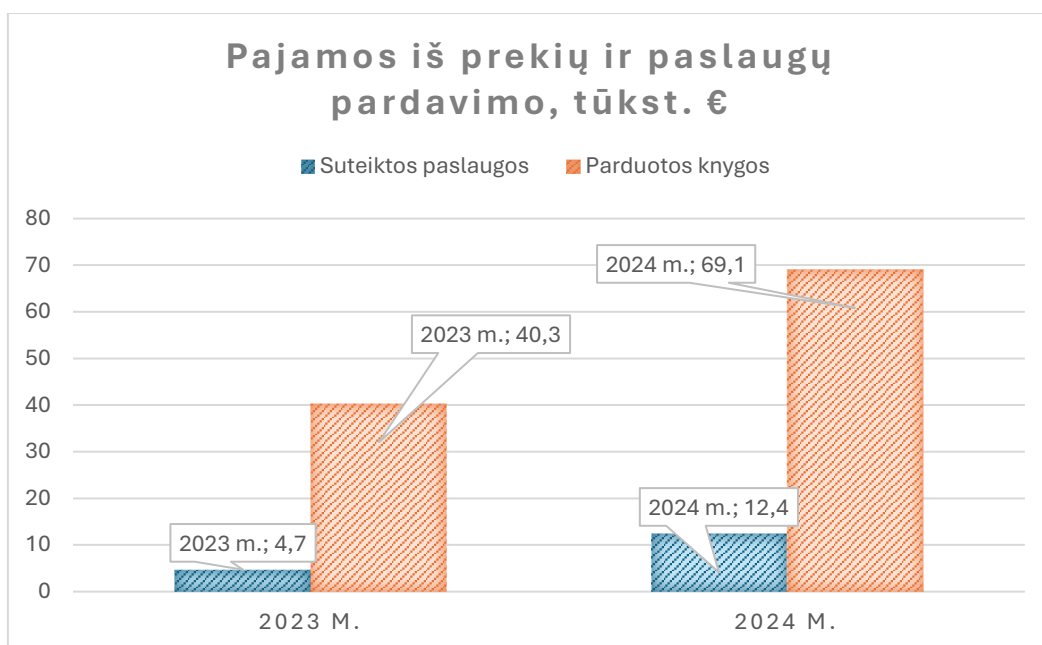
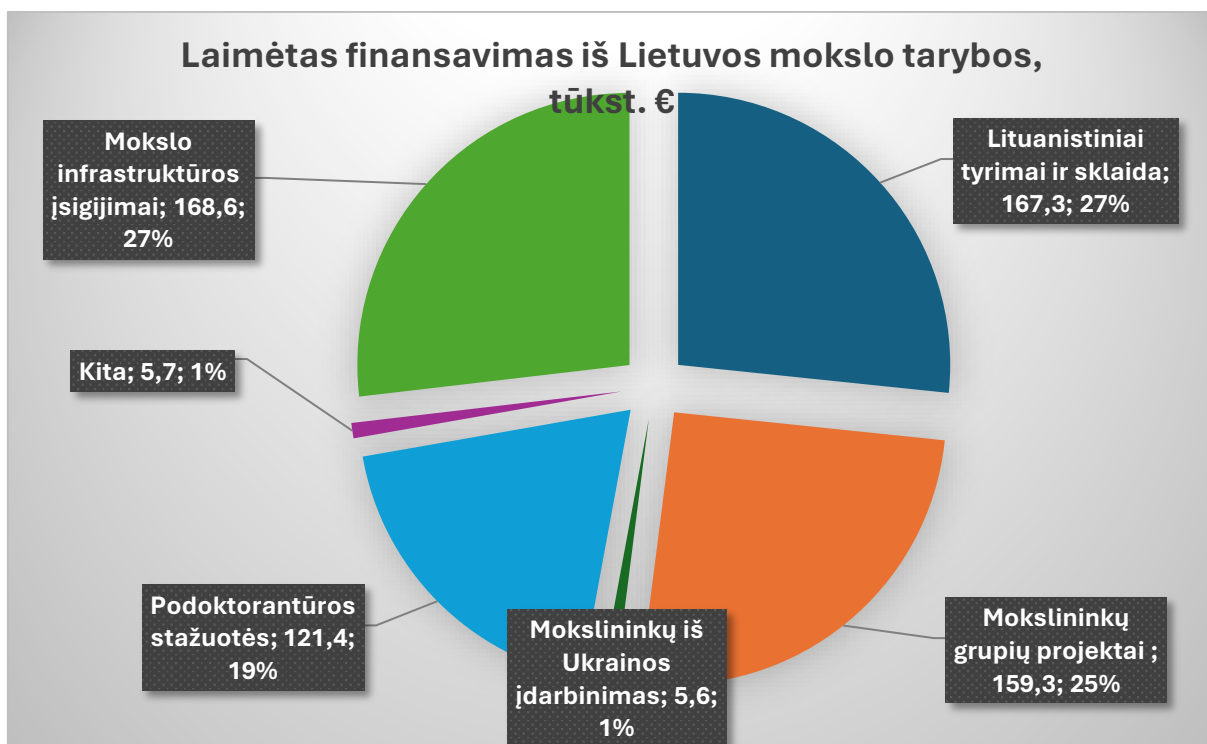

Biuždetinio ir nebiudžetinio finansavimo santykis

Nebiudžetinis finansavimas tūkst. €

Iš 2024 m. skirtų 5468,8 tūkst. eurų biudžetinių asignavimų 4204,8 tūkst. eurų buvo skirta darbo užmokesčiui ir 72,2 tūkst. eurų – socialinio draudimo įmokoms, 362,3 tūkst. eurų – doktorantų stipendijoms, ilgalaikio turto įsigijimui, prekėms ir paslaugoms. 2024 m. panaudota 5467,8 tūkst. eurų asignavimų.

Lietuvos istorijos institutui 2024 m. skirtų biudžeto asignavimų panaudojimo palyginimas, tūkst. €	
	2024
IŠ VISO	5467,8
Darbo užmokestis	4 204,8
Soc. draudimo įmokos	72,2
Doktorantų išlaidos (stipendijos)	362,3
Visos kitos išlaidos, t. t.	828,5
komunalinės išlaidos	50,2
patalpų nuomos išlaidos	194,7
ryšio išlaidos	0,7
transporto išlaikymas	2,6
ilgalaikio turto įsigijimas	89
informacinės prekės ir paslaugos	36,2
kitos prekės ir ūkinis inventorių	22,9
reprezentacija	3,1
komandiruotės	37,5
kvalifikacijos kėlimas	1,7
ekspertų ir konsultantų paslaugos	8,9
viešinimo išlaidos	11,8
kitos paslaugos	326,5
darbdavio socialinės paramos išlaidos	42,7

Pabaigos žodis

Instituto 2023 m. ataskaitą apibendrinusiame tuomečio direktoriaus Pabaigos žodyje konstatuota: „Atėjo laikas pradėti naujas reformas Instituto viduje, leisiančias užtikrinti stabilų Instituto darbą ateityje.“ Šį sakinį privalu prisiminti užbaigiant 2024 m. veiklos ataskaitą, planuojant 2025 m. pirmaeilės svarbos darbus bei kuriant ilgalaikių pokyčių programą.

Imtis šių veiksmų skatina ir įsisąmoninta būtinybė, ir Įvade jau paminėtas Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos lūkesčių laiškas, naują Instituto administraciją bei visą Institute dirbančią mokslininkų bendruomenę imperatyviai kreipiantis keliomis kryptimis:

- Institutas turi atlikti išsamų savo veiklos vertinimą.
- Instituto veiklų planavimas turi būti paremtas atnaujintais veiklos tikslais, vizija ir nauja strategija.
- Institutas turi sukurti ir įgyvendinti nuoseklią komunikacijos strategiją.
- Institutas turi išlaikyti istorijos ir archeologijos mokslo tyrimus vykdančio lyderio statusą Lietuvoje.
- Institutas turi nuosekliai plėtoti įvairias tarptautinės veiklos formas.
- Institutas turi skirti daug dėmesio jaunosios mokslininkų kartos ugdymui bei jaunų perspektyvių mokslininkų pritraukimui į šią įstaigą.

Tai sudėtingi uždaviniai, kurių nebus įmanoma įgyvendinti be išsamaus Instituto veiklos audito, pertvarkos Instituto administraciniame aparate, racionalesnio bei tolygesnio funkcijų paskirstymo, naujos darbo kokybės ir vidaus kontrolės sistemos Institute įdiegimo.

Pirmieji žingsniai šia linkme jau žengiami. Institute besibaigiant 2024 m. pradėtas įgyvendinti įstaigos finansinis ir veiklos auditai. Nauja Instituto vadovybė taip pat deda pastangas suformuoti dialogu pagrįstą darbo kultūrą įstaigoje.

Tai viso labo pirmieji žingsniai ilgame kelyje. Tikimės, kad 2025 m. apibendrinant Instituto veiklą bus galima konstatuoti, jog svarbūs darbai vyksta sukeldami teigiamus pokyčius čia dirbančių mokslininkų bendruomenei.

Ataskaitą rengė: dr. Aurimas Švedas, dr. Robertas Jurgaitis, dr. Mindaugas Šapoka, Aušra Ralienė, dr. Viktorija Serbentienė, Mindaugas Maskoliūnas, Jevgenija Vaičiūnienė, dr. Zita Medišauskienė, Dalia Dudzinskienė, Tatjana Girniuvienė.

Lietuvos istorijos instituto mokslininkų svarbiausios publikacijos 2024 m.

Monografijos ir sintezės

1. Ieva Balčiūnė, *Augintiniai. Atsikratymas vaikais sovietmečio Lietuvoje*, Vilnius: Aukso žuvis, 2024, 304 p. ISBN 978-609-8335-32-3.
2. [Baranauskas T.] *Melno taikos fenomenas – Sūduvos saugumo raida: monografija, skirta Melno taikos sutarties 600 metų sukakčiai*. Mykolo Romerio universitetas. Viešojo saugumo akademija; Vilkaviškio turizmo ir verslo informacijos centras; atsakingasis redaktorius Vytautas Šlapkauskas; autoriai: Tomas Baranauskas, Vitas Girdušas, Vygas Juodagalvis, Zenonas Kumetaitis, Michael Leiserowitz, Ruth Leiserowitz, Benjaminas Mašalaitis, Gintaras Šapoka, Vytautas Šlapkauskas, Liudmila Ulyashyna, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas; Marijampolė: Idėja plus, 2023, 727, [1] p.: iliustr., faks., žemėl.; santr. angl. (Sūduvos knygos; 1). ISBN 978-609-8253-44-3. Teksto dalys: Kelias į Melno taiką, p. 244–295; Melno taikos geopolitinis vaidmuo Vidurio Rytų Europoje, p. 332–339; Melno taikos sutarties dokumentai, p. 640–693.
3. Andrius Jurkevičius, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės šiaurės rytinių regionų valdžios elitai (XIII a.–XIV a. sandūra–1579 m.)*, t. 1: *Polocko ir Vitebsko žemių valdžios elitai*, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. –526 p. ISBN 978-609-8314-52-6.6.
4. Vytenis Podėnas, *Įtvirtintų gyvenviečių bendruomenės Rytų Baltijos regione 1100-400 cal BC*. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. –326 p. ISBN 978-609-8314-49-6.
5. Gintautas Sliesoriūnas, Mindaugas Klovas, Elmantas Meilus, Aivas Ragauskas, Jolita Sarcevičienė, Oksana Valionienė, *Vilniaus istorija*, t. 1: *XIII a.–1795 m.*, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2023. – 768 p. ISBN 978-609-8314-36-6 (bendras); ISBN 978-609-8314-37-3.
6. Vytautas Tumėnas, *Erotinė lietuvių tekstilės semantika: vietiniai ir tarpkultūriniai kontekstai*. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024, –332 p. ISBN 978-609-8314-44-1.
7. Antoni K. Urmański, *Zaberezinskiai. Rimvydo palikuonys XV–XVI amžiaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdančiajame elite*, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. – 296 p. ISBN 978-609-8314-41-0.
8. William Urban, Darius Baronas, *The Teutonic Knights Strike East: The 14th Century Crusades in Lithuania and Rus’*, Barnsley: Greenhill Books, 2024, pp. 336. ISBN 978-1-80500-054-9.

Straipsnių rinkiniai

1. *From Paganism to Christianity. Burial rites during the transition period*, eds. R. Jonaitis, I. Kaplūnaitė, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. –323 p. ISBN 978-609-8314-47-2.
2. *Joachimas Lelevelis ir pagalbinių istorijos mokslų praeitis, dabartis, ateitis*. Mokslinių straipsnių rinkinys; sudarė Rūta Čapaitė, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024.–504 p. ISBN 978-609-8314-58-8.

Šaltinių publikacijos

1. Pranciškus Ksaveras Mykolas Bohušas, *Vilniaus švietimo apygardos mokyklų 1803 metų generalinės vizitacijos raportas / Franciszek Ksawery Michał Bohusz, Raport wizytacji generalnej szkół Wileńskiego Okręgu Szkolnego z roku 1803*, parengė Aldona Prašmantaitė, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024, –528 p. ISBN 978-609-8314-55-7.
2. *Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 271 (1568–1579 m.), 57-oji Teismų bylų knyga*, parengė D. Vashchuk, A. Ryčkov, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024, –XVI, 95 p. ISBN 978-609-8314-45-8.
3. *Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 280 (1586, 1589). 66-oji Teismų bylų knyga*, parengė D. Antanavičius, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. –XXIV, 304 p. ISBN 978-609-8314-46-5.
4. *Kražių kolegijos šaltiniai, saugomi Jėzaus Draugijos archyve Romoje. 3 dalis: Pirmieji bei antrieji katalogai ir nekrologai*, parengė Živilė Nedzinskaitė, Darius Antanavičius, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2024. ISBN 978-609-425-382-9.
5. *Lietuvos magdeburginių miestų privilegijos ir aktai*, t. X: *Šeduva*, parengė Jonas Drungilas, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. 330 p. ISBN 978-609-8314-57-1.
6. Matas Pretorijus, *Prūsijos įdomybės arba Prūsijos regykla = Deliciae Prussicae, oder Preussische Schaubühne*, t. VI, sudarė Ingė Lukšaitė; parengė Ingė Lukšaitė, Vilija Gerulaitienė, Gitana Zujienė, Karolis Tumelis bendradarbiaudami su Tomu Veteikiu, Jürgenu Buchu, Egidijumi Bacevičiumi, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. 912 p. ISBN 978-609-8314-43-4.
7. *Merkinės seniūno Antano Kazimiero Sapiegos 1730–1733 metų dienoraštis*, parengė Jolita Sarcevičienė, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. 472 p. ISBN 978-609-8314-48-9.
8. *Stosunki dyplomatyczne między Polską a Litwą 1938–1940. Zbiór dokumentów*, opracowanie Algimantas Kasparavičius, Paweł Libera, współpraca Marcin Furdyna, Warszawa: PISM, 2024, 536 s. ISBN 978-83-67487-76-4 (vertimas).

9. *Vilniaus miesto architektūros ir istorijos paminklų dokumentinės medžiagos iš Lietuvos metrikos aprašas*, Elmantas Meilus, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. –172 p. ISBN 978-609-8314-53-3.

Tęstiniai leidiniai

1. *Lietuvos istorijos metraštis 2024 metai 1* / Lietuvos istorijos institutas; redakcinė kolegija: Gintautas Sliesoriūnas (pirm.), Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. –222 p. ISSN 0202-3342.

2. *Lietuvos istorijos metraštis 2024 metai 2* / Lietuvos istorijos institutas; redakcinė kolegija: Gintautas Sliesoriūnas (pirm.), Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. –200 p. ISSN 0202-3342.

3. *Archivum Lithuanicum* Nr. 26, 2024, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. –442 p. ISSN 1392-737X.

4. *Lithuanian Historical Studies*. Vol. 28/2024, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, Ferdinand Schöningh 2024. –292 p. ISSN 1392-2343.

5. *Lietuvos etnologija* 24(33). *Socialinės antropologijos ir etnologijos studijos*, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. 223 p. ISSN 1392-4028.

6. *XVIII amžiaus studijos*, t. 10: *Vilnius – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sostinė*, sudarytoja Ramunė Šmigelskytė-Stukienė, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024, ISSN 2351-6968.

7. *Istorijos šaltinių tyrimai*, kn. 8, sud. A. Dubonis, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. –315, [1] p. ISSN 2029-0705.

8. *Lietuvos archeologija*, t. 50. Lietuvos istorijos institutas. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. – 294 p. ISSN 0207-8694.

Informaciniai leidiniai

1. *Lietuvos Metrikos naujienos*, Nr. 18. 2020–2023 metai, A. Dubonis (ats. redaktorius) ir kt., Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. –36 p. ISSN 1392-3382.

2. *News of Lithuanian Metrica*. No 18. 2020–2023, A. Dubonis (Editor-in Chief) et al., Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024. –36 p. ISSN 3030-1661.

Mokslo populiarinimo leidiniai, apžvalgos, rinktinės

1. *Pasakojimai apie Vilnių ir vilniečius*. VI, sudarė Zita Medišauskienė, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024, 177 p. ISBN 978-609-8314-40-3.

2. Adam Michnik, *Chamai ir angelai*. Rinktinė, sudarytojas Rimvydas Valatka, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024 – 474 p. ISBN 978-609-8314-54-0.
3. Kultura. Eskizai, Istorijos, Apžvilgos. *Numeris skirtas lenkų-lietuvių santykiams*. Sudarytojai Anna Bernhardt, Alvydas Nikžentaitis, Barbara Stankiewicz, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2024 – 498 p. ISBN 978-609-8314-56-4.